

5. *Sic nos existimet homo ut ministros Christi, & disponentes mysteriorum Dei.*

6. *Objicies primo: Cyprianus sermonem de ablutione pedum, non longe a principio, sic ait: ipse summus sacerdos sui & sacramenti institutor, & auctor, in ceteris homines spiritum sanctum habere doctorem. Ergo sentit solam Eucharistiam esse immediate a Christo institutam.*

7. *Respondeo Cyprianum per sacramentum Christi intelligere non solam Eucharistiam, sed etiam sacramentalia, que non a Christo immediate, sed ab Ecclesia fuere instituta, ut explicant Bellarmius, Gravina, & alii. Addo, hunc sermonem non esse Cypriani, sed Auctoris inserti, subinde quo non eius auctoritate non premi: ipsoque hereticos predicata verba debere interpretari, cum illi docente, non solam Eucharistiam, sed etiam baptismum, & Christo immediate fuisse institutum.*

8. *Objicies secundo: Christus communicavit Apollinis totam auctoritatem quam a Patre accepit, ut colligatur ex verbis illis Christi ad Apollinos: *Sicut misit me Pater, & ego misi vos: Sed Christus habuit potestatem instituendi sacramenta: Ergo & Apolli, subinde quo credibile est eos tali auctoritate utentes, aliqua sacramenta instituisse. Unde initio Ecclesie Apolli conferebant sacramentum Baptismi, in nomine Christi, & non cum forma ordinaria; & sacramentum Confirmationis sine Christate, per solam manum impositionem; sicut & sacramentum Ordinis, sine proprio materia.**

9. *Respondeo segundum Majorum, tunc enim Christus posuit communicare suis Apollinis potestatem instituendi sacramenta, ut dicimus articulo sequenti, eam tamen de facta non communicavit, sed per seipsum immediate sacramenta nove legis instituisse voluit, ut illa in majori estimeatione, & ob alias rationes seu congruentias supra adducatur. Ad locum vero Scriptura, qui videtur militare in contrarium, dicendum est, quod *ly sicut non importat omnino modum patrem, sicut nec in alio loco, ubi Christus aliquomodo Patrem dicebat, Rego Pater, ne unum sicut & nos unus sumus; confit enim non posse dari tantum, seu tam perfectam unitatem inter fidèles, quanto tam quam perfecta est unitas inter Patrem & Filium. Unde non colligitur ex predicto loco, quod Christus Dominus communicaverit suis Apollinis totam auctoritatem quam acceperat Patre,**

Ad illud vero quod subditur de sacramentis Baptismi, Confirmationis, & Ordinis, dicendum est illa sacramenta initio Ecclesie sub aliis forma vel ab Apollinis fuisse collata, ex speciali dispensatione Christi, propter exigentiam illorum temporum, ipso Christo Dominum peculiariter ad concurrens, non autem conferente potestatem Apollinis, ut sacramenta illa sic instituerent, aut mutarent, ut magis patebit, cum de illis in particulari agemus.

ARTICULUS II.

An potestas ministerialis instituendi sacramenta, & potestas excellente que fuit in Christo, homini pure communicari posuerit?

N on procedit difficultas de potestate instituendi sacramenta per propriam auctoritatem, supremam, & independentem, utpote sibi Deo propriam, ac proxime non convenientem Christo, ut homini; sed de potestate ex commissione, & de potestate excellente quam Theologi ponunt in humanitate Christi, & queritur, ad duplex illa potestas, purum homini communicari potuerit? Pro resolutione

10. *Norandum primo, quacumque potestatem instrumentariam gratia producivam, non sufficere ut aliquis dicatur causa instituendi sacramenta ministerialis, alias quilibet administrans sacramentum, diceretur illud institutum, & nulla esset differentia inter causam institutum, & intentum, seu applicationem: requiratur ergo potestas eligendi aliquam rem sensibilis, ad cuius applicationem gratia infallibiliter conferatur, & quae prouide in certum & infallibilem signum gratiae institutum.*

11. *Notandum secundo, potestas excellente, quam Theologi ponunt in humanitate Christi, preter hanc potestatem instituendi sacramenta, sed dandi aliqui rei sensibili vim ad infallibiliter significandam & cauillandam gratiam, adhuc tria alia importare. Primum, quod ille qui haberet talen potestatem suis auctoritatibus mereatur collationem gratiae per sacramenta. Secundum, quod in nomine ipsius sacramenta sanctificarent, seu admisserent, Tertium, quod non sit ita adstricis sacramentis, ut fine illis non possit producere illorum effectum. His premissis, sit*

ad hanc non communem difficultatem, quae in ea

Duplici conclusione difficultas proposita resolvitur.

Dico primo: Potestas ministerialis instituendi sacramenta potuit homini pure communicari. Ita comuniter Thomae, Suarez, Valentini, Delago, & alii, contra Scotum, Durandum, & Valquez, qui negant talen potestatem posse pure creature communicari.

Probatur conclusio ratione fundamentali. Potuit Deus facere liberam facultatem pure homini, alii eo modo quo vellet gratiam conferend, vel per solum actum internum, vel per exterrum contactum, aut verbum, vel per quodlibet aliud sensibile signum: sicut humanitati Christi dictum communicata facultas patrando miracula, & dandi gratiam. Sed ratione hujusmodi facultatis dicendum est homo ille habere potestatem vere & proprie instituendi ex divina commissione sacramenta: Ergo potestas ministerialis instituendi sacramenta potuit homini pure communicari. Major est certa, non enim est per se loquendo major repugnatio in communicanda haec potestate supposito creato, quam natura creatur, qualis est natura humana Christi. Minor vero probatur. Instituere sacramenta nihil aliud est quam defingere externas ceremonias, & res sensibles, per quas, vel ad quorum presentiam, infallibiliter detur & significetur gratia: Sed facultas explicata est potestas ad talen actum, qui enim illam habet, vere potest instituire signum sensibile, ad hoc utcauillaret, vel ut ad eius presentiam infallibiliter cauillaret, ut constat: Ergo, ecce.

Confirmatur haec ratio, & simil Adversariorum respondi articulus praecluditur: Quamvis ut parus homo dicatur habere potestatem delegatam instituendi sacramenta, non sufficiat quod ex pluribus actionibus possit aliquis determinare, quibus non ipse, sed Deus imponat virtutem ad significandam gratiam, ut fiebat in lege nature; si tamen haberet talen facultatem ratione cuius possit si vellet aliqui signo sensibili imponere virtutem ad illam significationem, diceretur eo ipso praeclite pollo vere & proprie sacramenta instituere. Sed Deus dando paro homini facultatem sanctificandi alios ex modo quo vellet, tenet humanitas Christi, sanctificandi alios ex modo quo vellet, ut talen potestas tribueret, tribueret ei talen potestatem: Ergo tribueret ipi potestatem delegatam instituendi sacramenta.

Constitutus amplius: Ut parus homo dicatur posse vere & proprie sacramenta instituere, non requiritur ut illa potestis sit independens ab alio, vere enim homines dicuntur auctores & institutores legum tam Ecclesiasticae quam Civilium, scilicet tamen non condit, nisi per potestatem a Deo dependentem, sed sufficit quod tota institutio & virtus ipsius sacramenta, ab eo dependeat ut a causa ex delegatione & commissione divina agente. Sed potest Deus velle, quod tota institutio & virtus sacramenta dependeat ab homine tamquam a causa secunda ex delegatione & commissione divina agente, nulla enim in hoc apparet implicatio: Ergo potest Deus potestatem ministerialis instituendi sacramenta purum homini communicare.

Dico secundo: Potestas excellente que fuit in Christo ad instituendi sacramenta, potuit homini pure communicari. Ita Auctores citati pro precedenti conclusio.

Præbatur conclusio ratione fundamentali. Quatuor illa in quibus notabiliter secundum diximus potestatem excellente consistere, possunt homini pure communicari: Ergo & talis potestas. Consequenter paret, Antecedens probatur, discurrendo per singula. In primis enim Deus potest tantum gratia plenitudinem conferre homini, ut alius promovere gratiam de conguo, immo & de condigno, si continuetur a Deo caput ceterorum hominum, ut ostendimus in Tractatu de justificatione & merito, disp. 2. art. 7. concil. 3. Secundo, in nomine ejus possunt sacramenta administrari, hoc ipso quod gratia ex merito ipsius conferatur. Tertio, potest instituire signa practica & infallibiliter gratia, ex commissione divina, ut conclusione procedenti probatur est. Et tandem possit sine sacramentis producere gratiam, quia potest Deus ejus arbitrio relinquere potestatem ad contuersandam gratiam actu interno, vel signo sensibili indifferenter: Ergo quatuor illa que ad potestatem excellente requiruntur, homini pure communicari possunt. Hanc rationem insinuat S. Thomas hic art. 4. in corp. ubi sic dicitur: *Christus in sacramentis habuit duplum potestatum; una auctoritatis, que competit ei secundum quod Deus & talis potestas nulli creaturam possunt communicari, sicut nec divina effensa. Aliam potestatem habuit excellente, & que competit ei secundum quod homo, & talis potestam possunt ministerialis communicare, datus scilicet eis tantum gratia plenitudinem, ut corum merum operetur ad sacramentorum effectum, ut ad invocacionem nominum informe sanctificare sacramenta, & ut ipsi possint sacramenta instituere. & sine rite sacramentum effectum sacramentorum conferre solo imperio; potest enim*

enim instrumentum conjunctum, quanto fuerit fortius, tanto magis virgutem suum instrumentum separato serbare, sicut manus baculo.

Similia docet Augustinus Tractat. 5. in Joann. ubi inter alia ait: *Ponit Jesus Christus si velleret, tradere potestatem aliqui servo, ne daret baptismum tamquam vice sua, & transferre a se baptizandi poeplum, & eam confitentes in servos; & tantum vim daret baptismum translato in servum, quantum vim daret baptismus datum a Domino. Hoc adhuc, id est, ut in illa spe esset baptizatorum, a quo se baptizantes agnoscerent. Ubi S. Augustinus docet, de facto prius homines solum baptizare per ministerium, de potestib[us] vero potuisse baptizare per potestatem talem ac tantam, quantam Christus ut homo habuit, quae est potestas excellenzia.*

Objicies quartio contra secundari conclusionem: Potestas excellenzia convenit Christo, ratione unionis hypostaticae: Ergo non potest communicari pure creature.

Respondens, concessio Antecedente, distinguendo Consequens. Non potest communicari creature, cum ea eminet & perficiatur quae fuit in Christo, concedo. Modo imperfectior, nego. Soluto patet ex supra dictis, licet enim pura creatura non possit esse instrumentum conjunctionis divinitatis, nec influere infinitum valorem meritum, & satisfactorum in suas operationes, sicut Christus: quia tamen puro homini potuit communicari tanta gratia, ut mereceretur de condigno virtutem & effectum sacramentorum, & instituti caput morale ceterorum hominum, potuit ipsi communicari, modo tamen imperfectiori, ea potestas excellenzia quae fuit in Christo ad instituenda sacramenta, & justificandos alios homines.

D I S P U T A T I O VI.

De Ministro sacramentorum.

A de sex ultimis articulis questionis 64.

Considerata causa efficiente principalis, que sacramenta instituit, scilicet Christo, superest ut de causa ministerialis, que ea confert, & disposita, differamus, & plures ac graves, quae circa sacramentorum ministros occupantur difficultates, articulis sequentibus resolvamus.

A R T I C U L U S I.

Quinam sint sacramentorum ministri?

Sicut in 4. dist. 6. q. 1. affirmat Angelos, etiam de lege ordinaria, posse esse sacramentorum ministros. E contra August. Bernal. disp. 17. feb. 1. num. 15. ait quod licet Angeli de potentia extraordinaria possint sacramenta administrare: non tamen ea confidere. Alii vero Theologi communiter docent Angelos posse quidem de potentia absolute sacramenta confidere & administrare, solum tamen homines esse ordinarios sacramentorum ministros. Verum cum homines in duplice statu considerari possint, numerum in statu vite, & termini, seu beatitudinis, adhuc est difficultas & controversia inter Theologos, utrum non solum homines viatores, sed etiam beati & comprehensores, sint de potentia Dei ordinaria, sive ex vi institutionis Christi, idonei sacramentorum ministri, ita ut si in corpore assumpto appareant, vel miraculo resurgent, abhinc novum miraculo, sacramenta ministrare possint? In cuius difficultatis resolutione, partem negativam tenent Aelensis, Cabrera, Conink, Vafquez, Delago, Beccanis, & alii; Affirmant vero amplectuntur ex Thomistis Soto, Sylvester, Nuno, Martinus Ledesma, Philippus a familia Trinitatis, Martinez a Prado, & ex extraneis Suarez, Henriquez, Diana, & plures alii.

12. Respondeo negando Minorem, ad cujus primam probationem, distingo Minorem. Solus Deus potest conferre gratiam, ut causa principalis, propria virtute & auctoritate, id praestans, concedo. Ut causa absolute, nego. Pura enim creatura, ut causa instrumentalis & ministerialis, per virtutem & auctoritatem a Deo acceptam, id potest.

13. Ad secundam probationem, nego sequelam: Cum enim in illo casu Deus presupponatur determinatus a se ipso ad voluntum conferre infallibiliter gratiam, in praefixa signa ab ipsa creatura instituendi implique creaturam ad talen institutionem faciendam præsternaret, jam non Deus a creatura, sed creatura a Deo, in institutione illa determinaretur.

Objicies secundo cum Vafquez: Potestas instituendi propria sacramenta, eam solum convenient, a quo oritur primum sacramenti decretum, sed primum sacramenti decretem a solo Deo potest manare: Ergo illi solum potest convenire potestas instituendi sacramenta. Minor constat, Major vero probatur Vafquez, quia instituere (inquit) id est quod non est in aliquam incipere, & ab inicio quasi statu & decernere.

14. Respondeo, concessio Majori, distinguendo Minorem. Primum sacramenti decretuum generis causa principalis, propria & suprema auctoritate instituendi sacramentum, est a solo Deo, concedo Minorem. Primum sacramenti decretum, in genere causa ministerialis, ex commissione divina institutum sacramentum, nego Minorem, & consequientia. Certe, si argumentum Vafquez valeret, probaret etiam homines non posse dici vere & proprie, conditoris legum Civilium aut Ecclesiasticarum, quandoquecumque dico dici potest, primum illarum decretum emanare a solo Deo, ac primum decretum sacramenti.

15. Objicies tertio: Justificatio ipsi est quid maius, quam creatio, cal & terra, ut docet Augustinus Tractat. 72. in Joann. Sed Christus non potuit communicare discipulis vim creandi calum & terram: Ergo neque vim sufficienti impium, nec per consequens illis committi pos-

it. Ratio a priori hujus conclusio, nulla alia affligari pos-

it, nisi voluntas Dei, & Christi, congruentia tamen non deflent. Nam in primis minister minus principalis sacra-

mentorum,

mentorum, non debet esse superior in natura minister magis principalis, hoc enim esset indecens, Christo autem ait dominus, qui ut tali est minister principis sacramentorum, Angelus est superior in natura. Secundo, Sacramentum conit ex re sensibili, & re spirituali: Ergo conveniens fuit, quod illius minister sensum & intellectum habet: talis autem est solus homo: Ergo ut servatorem proprium, debuit solus homo in ministerium sacramentorum institui. Denique, Sicut in Sacramentis requiritur pro materia aqua naturalis, oleum, balsamum, & vinum naturale; sic etiam congruum fuit, quod requireretur naturalis locutio, & verborum prolatio, quem est Angelis impossibilis, utpote cum sit actio vitalis procedens a principio intrinseco, locutio vero ab Angelis format, medis corporibus assumptis, sit ab ipsis Angelis solus extrinsecus assilentibus ejusmodi corporibus.

4. Dic secundum: Us potesta & legi extraordinaria, Angeli possunt sacramenta confidere, & administrare. Ita D. Thomas articulo citato in corpore, ubi ait: *Sicut Deus virgineum suum non alligavit sacramentum, quia posse sine sacramentis effectum sacramentorum conferre: ita etiam virgineum suum non alligavit Ecclesie minister, quia esset angelus possit virgineum trahere ministerium in sacramentis.* Et in 4. dist. q. 9. art. 3. quodlunc. 2. *Sicut Deus potestiam suam sacramentis non alligavit, ita nec potestiam confidendi sacramentorum alligavit aliquibus ministris, unde qui dedit hanc potestiam dominibus, potest dare & Angelis.* Quibus Verbis Sanctus Doctor concilutionem vostraem docuit & probavit.

5. Potest enim confirmari ex variis historiis, quibus Angelos sacramenta administravisse & confidere reserunt. Sanctum enim Omnipotens Anachoretum, ab Angelo Eucharistiam accipere solitum dominico quoque die, ex Paphnutio Abate, teste oculari, referunt Sabellius lib. c. 2. Venerans lib. 17. & passim. Item Clemens VIII. in bullâ beatificationis beatis Agustini de monte Pollio, Ordinis Predicatorum, data 23. Februario anni 1607. testatur quod Iosephus eisdem Angelus Eucharistiam sua manu portauit. Ipso etiam sacram synaxim Iosephi R. Catharinae Senensis administrasse reserunt L. Antonius 3. p. Chron. tit. 23. cap. 14. §. 8. & alii passim. Narrat etiam Nicoporus lib. 11. historia Ecclesiastica c. co. 8. Amphilechium in deficio ab Angelis sive conferatrum in Episcopum, ejusque consecrationem ratam a ceteris Episcopis habuit finit. Plura etiam tempora dicuntur Angelorum, vel etiam ipsius Christi Domini ministerio confidere, specialiter templum in honorem B. Michaelis in monte Gargano constructum, & aliud in honorem S. Dionysii in Cappadocia Proatis erexit: de quo Galatius lib. 3. c. 2. & 3. hoc scribit. Episcopi B. Dionysii fannum a Dogoberto Rege studium dedicare. Kalendis Marci plausoribus. Pridie Kalendis Junii quatuor lepros admodum deformis, ab editis impetravit in deo percutere. Ubi dum vigil in oratione perverterat, vias perspicue Christum, conspicibimus eum Petri & Pauli, una cum Deis martyribus Dionysio, Rustico, & Eleutherio; per seipsum in Basilicam advenire. Ergo candida vestis amictus, dedicationis sacrum munus absolvit. Deinde ad lepros contaminatum progressus Christus: Tu, inquit, homo dicas Bonificius, cum crux tua luce ad hanc adam te conferat, eam a me conservaram. Causa rei fidem fecit insirmi dominis cura, nam consita dominis facie, leprosum omnem Christum aspergente, cum proximo lapidi agglutinante; quis ad hanc usq[ue] diem, per summam administrationem vivitur. Quo miraculo arctiori pressus, a dedicatione absuerunt.

6. Dico tertio: Homo, etiam comprehensor sive beatus, est de lege Dei ordinaria, sive ex vi institutionis Christi ab ipso ultra alia commissione nova, minister idoneus sacramentorum, licet solum extraordinarius.

Hanc conclusionem aperte supponit D. Thomas eodem art. 7. citato: cum enim in secundo argumento sibi obiecisset, quod homines sancti affilioruntur Angelis in celo, ut dicunt Martini 22. Sed aliqui sancti in celo existentes possunt ministrare in sacramentis, quia character sacramentalis est indelebilis, ut dixerat art. 5. Ergo etiam Angelus. Respondet ad secundum, quod sancti qui sunt in celo, sunt similes Angelis quantum ad participationem gloriae, non autem quantum ad conditionem naturae. Per consequens neque quantum ad sacramenta. Ubi S. Thomas non negat, nec permittit transire Minorem, tamquam nihil facientem ad vim argumenti, sed eam absolute concedit, utpote conformem ratione praecipue articuli, & dist. art. 5. Ergo certus, sanctos in celo existentes, posse de lege Dei ordinaria, sive ex vi institutionis Christi, ab ipso ultra alia nova commissione, ministrare sacramenta.

7. Ratio etiam id fuderit: Homo enim, licet comprehensor & beatus, habet characterem, cum ille sit indelebilis, & post hanc vitam remaneat, ut disp. precedenti ostendimus, & miraculo resumendo corpus, potest adhibere omnium ad valorum sacramenti effectualiter requisita, minimum debet materialis & formam, & habere intentionem faciendo quod facit Ecclesia. Sed ha conditions sufficient, ut de-

potentia ordinaria, sive ex vi institutionis Christi, possit administrare idonee sacramenta: Ergo dato miraculo, quo beatus afflimeret corpus, posset, potestate ordinaria, & ab ipso vilo novo miraculo, effet idoneus sacramentorum minister. Major patet, Minor vero fuderit. Licet enim ut quis sit minister ordinarius, prater conditions affigatas, requiratur insuper quod sit viator, utpote cum ob necessitate sacramentorum ejus conversatio debet esse ordinaria nobiscum, hac tamen conditio non videtur necessaria in ministro extraordinario, alias nulla esset difference inter ordinarium & extraordinarium sacramentorum minister: beatus autem non si refuseret corpus, diceretur minister sacramentorum extraordinariis, non quod tunc illi opus esset ad ministranda sacramenta potentia Dei extraordinaria, sed quia soli viatores ordinarie conficiunt sacramenta: Ergo &c.

Confirmatur: Scriptura, Concilia, & Patres, lequentes de institutione hominum in ministerio sacramentorum, facta a Christo, nullam prouisum mentionem faciunt conditionem status vie: Ergo cum alii non videant necessaria, dicendum de facto non suffit oppositam a Christo, & consequenter beatos posse ex vi institutionis Chilii valide administrare sacramenta.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Contra primam conclusionem nullum militat argu-
9
mentum alicuius momenti, sed contra secundam obiecitur. Sacramenta nova legis essentialiter constant rebus & verbis, ut disputatione i. ostensum est: Sed verba ab Angelis in corporibus assumptis prolatas, non essent verba, cum Angeli in corporibus assumptis non possint vere loqui, ut docet D. Thomas i. parte quarti 51. art. 3. ad 4. sed solus formare sonus in aere, finalis vocibus humana, qui tamen, cum non sint a principio intrinseco, non sunt verae voces: Ergo Angelis, etiam de potentia & legi extraordinaria, non possunt sacramenta confidere.

Proprius hoc argumentum Cabrera & Nuno existimat 10 sacramenta quod de lege & potentia extraordinaria ab Angelo vel anima separata confidere, licet fore verum sacramentum, non tamen ejusdem rationis substantialis cum nonratis, utpote cum verba ab Angelo in corpore assumpto, finis specie diversa ab illis que homines proferant, haec tamen diversitas materialiter & per accidens se habet ad rationem signi sensibilis, subindeque ad rationem sacramentum; quia illi signi sensibiles, licet non sint a principio intrinseco vitali, habent tamen eandem significacionem, subindeque eandem virtutem gratie producentiam, quam habent nonratae voces sacramentales. Unde in forma ad argumentum respondere, distinguendo Majorem: Sacramenta nova legis essentialiter constant rebus & verbis, ut vitaliter prolatas a ministerio, nego Majorem. Ut significativa, seu ut habentibus rationem signi sensibilis gratia sanctificantur, concedo Majorem. Similiter distinguo Minorem: Verba ab Angelis in corporibus assumptis prolatas, non sunt verae verba, si perly vera, intelliguntur verba vere vitalia, seu vitaliter prolatas, concedo Minorem. Si perly vera verba, intelliguntur verba vere significativa, nego Minorem & Consequentiam: Hic enim vera, Ergo se baptiz., ab Angelo in corpore assumpto prolatas, non minus vere interiorem anima ablationem significant, subindeque non minus habent rationem signi sensibilis gratia sanctificantur, concedo Majorem. Similiter distinguo Minorem: Verba ab Angelis in corporibus assumptis prolatas, non sunt verae verba, si perly vera, intelliguntur verba vere vitalia, seu vitaliter prolatas, concedo Minorem. Si perly vera verba, intelliguntur verba vere significativa, nego Minorem & Consequentiam: Hic enim vera, Ergo se baptiz., ab Angelo in corpore assumpto prolatas, non minus vere interiorem anima ablationem significant, subindeque non minus habent rationem signi sensibilis gratia sanctificantur, & per consequens sacramenta, quam cum ab homine proferantur.

Obiectum secundo contra tertiam conclusionem: Christus sua institutione designans ministros sacramentorum, foli viatores alloquebatur: Ergo foli viatores sunt ex vi institutionis Christi, ministri idonei sacramentorum.

Secundo, Soli homines viatores sunt secundum legem ordinariam capaces recipiendi sacramenta: Ergo & illa confidere & administrandi.

Tertio, cum sacramenta pertinente ad Ecclesiam militantem, illi foli viatores idonei ipsorum, ex vi institutionis Christi, qui pertinent ad Ecclesiam militantem: Ad beati non pertinent ad Ecclesiam militantem, sed ad triumphantem: Ergo non sunt ministri idonei sacramentorum, ex vi institutionis Christi.

Quarto, si aliquis ex summis Pontificibus mortuis, & beatis, resurget, nullum habet potestatem juridictionis in Ecclesiam, alias efficit similis in ipsa plures Summi Pontifices: Ergo neque potestatem Ordinis, sive administrandi sacramenta.

Denique, ex nostra doctrina sequitur sacerdotem in inferno existentes cum anima & corpore, habere potestatem, si adficiunt ibi panis & vinum, illa transubstantiantia in corpus & sanguinem Christi; quod tamen non debet admitteri; alias enim si posset, præstaret utique demone illi

ne illi panem & vinum in derisionem Dei & sacramenti porrigit; immo eadem ratione possent in inferno ordinari sacerdotes, a damnatis episcopis.

12. Ad primam objectionem respondet, concessio Antecedente, negando Consequentiam; licet enim foli viatores alloquebatur Christus, quando dedit hominibus potestamenta sacramenta administrandi, quia eos tantum presentes habebat, non est tamen unde dicamus, eorum infinitus non suffit absolutam, sed appostolam sufficere intentionem status vie.

Ad secundum, negando Consequentiam & paritatem: disparitas est, quod recipere sacramenta est proprium illorum in quibus prima gratia debet recipi, vel augeri, quales tam sint foli viatores, beati enim habent gradationem in termino sua consummationis existentes, ac prius non exigent ulterius aliquod augmentum.

Ad tertium dico quod licet beati sint omnino extra Ecclesiam militantes, quoad receptionem sacramentorum, non tamet quod eorum administrationem.

Ad quartam nego paritatem, disparitas est, quod plures supradicti potestates jurisdictionis obstant paci & perfecti regimini Ecclesiastici, non vero plures potestates Ordinis.

Ad ultimum respondet quod licet sacerdos damnatus habeat potestatem conferandi, Deus tamen non finit quod eam exercet.

13. Instant Adversarii: gratis omnino miraculosam illam divinam concursus denegationem afferi in illo casu. longe probabilius dici, Deum non concedere sacerdoti damnato illam potestatem quia vult eum nunquam ut, quam miraculo impide, ne concepit utatur.

Respondeo quod si ageretur de nova potestate illius collatione, in statu damnationis a Deo facienda, valeret instantia. Verum cum haec potestas sit illa eadem quam habebat sacerdos ante mortem, sicut probabilius est dicere demonem, etiam in statu damnationis habere potestatem ad multa, ad qua tamet Deus ei denegat concursum, quam utroque modo ponatur. Deinde actiones exteriores indiferentes sunt ex fe, ut sint aliquid mere naturale, & ut sint quid sacramentale: Ergo ut ponantur tamquam quid sacramentale, debent determinari ab intentione ministri, & consequenter ultra intentionem illas ponendis fieri quod exteriori, debet aedificare alia intentio, nimis rara exercendi nomine Christi, ut quid sacramentale.

Tertio probatur conclusio ratione D. Thome hic art. 8. 19. Minister potest operari vel nomine proprio, vel nomine Christi v. gr. infantem abluere, similiter potest verba profere, nomine Christi, aut proprio; nam tam ablutio, quam verborum prolatio, indifferente sunt, cum utroque modo ponatur. Deinde actiones exteriores indiferentes sunt ex fe, ut sint aliquid mere naturale, & ut sint quid sacramentale: Ergo ut ponantur tamquam quid sacramentale, debent determinari ab intentione ministri, & consequenter ultra intentionem illas ponendis fieri quod exteriori, debet aedificare alia intentio, nimis rara exercendi nomine Christi, ut quid sacramentale.

Demum eadem veritas fuderit potest hac ratione quam tradit D. Bonaventura in 6. parte Breviiloquio cap. 5. de Sacramentorum dispensatione: *Dispensatio sacramentorum est epis hominis, ut rationibus, ut ministri Christi, & ut ministeri fatus: his est quod necesse est quod fieri ex intentione quia qui intendat facere quod Christus instituit ad humanam salutem, vel faciem facere quod facit Ecclesia.* Sed Christus ad salutem humanam instituit sacramenta, formaliter ut talia, seu ad causitatis gratia, animam sanant, & sanctificant, & Ecclesia ex talia ministra intendit, non vero sicut sacramenta: Ergo ut ponantur tamquam quid sacramentale, debent determinari ab intentione ministri, & consequenter ultra intentionem illas ponendis fieri quod exteriori, debet aedificare alia intentio, nimis rara exercendi nomine Christi, ut quid sacramentale.

14. Hæresis est Lutheri, in libro de captivitate Babylonie absolute negantis, ad valorem sacramentorum requirent intentionem ministri, & afferentes sacramentum pericli, si apponant res, & verba proferant, tametsi a ministro joco aut irrisione, vel ficte & mendaciter tollit, id exterius peragrat. Unde omnes Catholici Doctores fatent ad valorem sacramenti exigunt aliquam intentionem ministri, sed difficultas est, utrum ad valorem sacramenti sufficiat intentio faciendo solum actuum exterium, vel requiratur necessaria intentio faciendo illum ut sacramentale, id est ut Christus eum instituit, referendo illum ad finem institutionis, & volendo illum quia institutum, & prot ut institutum.

In cuius difficultatis resolutione, Catharinus, Salmeronius, Scribonius, Pasqualius, & alii quos refer & citat Martinez a Prado hic dubio q. exigitum ad valorem sacramentorum sufficere quod verba modo fieri profertur, prout sicut fieri ex Ecclesia, ablique illa intentione interna, quam fieri profertur verba, & adhibendi materiali sacramenti. Sententia tamen opposita, afferens ad valorem sacramenti necessariam esse intentionem ministri faciendo sacramentum formaliter, seu ut est quod sacramentum faceta a Christo instituta, communis est apud Theologos, tam domesticos, quam extraneos, quorum illi Catharinus sententiam ut hereticam, alii ut errorneam, alii vero faltem ut temerariam proscrivent.

5. II.

Mens D. Thome aperitur.

Ratione dubitandi de mente D. Thome, fundamentaliter dicuntur verba quia habet hic art. 8. ad 2. ubi ait: *Quidam dicit quod requiritur mensalis intentio in ministro, qui est deus; non perficius sacramentum sed hunc defecitum in pueris, qui habent intentionem accendi ad sacramentum super Christus qui interioris hospitum, in aditus autem qui intentionem faciendo sacramentum formaliter, seu ut est quod sacramentum suscipere, sicut illam defecitum fides & deus.* Sed hoc fatus posset dici quoniam ad ultimum fidei quod est in pueris & sacramentum, scilicet quantum ad characterem, non videatur quod per deum accedit posset suscipi, quia characteris ministris imprimatur nisi per sacramentum. Et ideo alii molles dicunt, quod minister sacramenti agit in personam Ecclesie cujus est minister. In verbis autem quae proferri, exprimitur intentione Ecclesie, qui suscipit ad perficiendum sacramentum, nisi contrarium exterius exprimitur ex parte ministri vel recipientis sacramentum. Quibus verbis S. Doctor manifeste videtur docere, ad valorem sacramenti non requiri in ministro intentionem faciendo sacramentum formaliter, sed sufficere solum applicationem materie, & verborum prolationem: Idem aperitus adhuc tradidit videtur in 4. dist. 6. qualif. 4. art. 2. questione. 1. ad 2. ubi sic dicit: *Alii dicunt quod in Baptismo & in aliis sacramentis quia habens in forma alium exercitum, non requiri mensalis intentio, sed sufficere expresso intentione per verba ab Ecclesia infraire, & ideo si forma servatur, nec aliud exercitus quam sententiam contraria exprimat, baptizatus est.*

Proprietate hæc testimonia Valquez & Bernal, S. Doctori attribuunt opinionem illam que docet ad valorem sacramenti

mensis.

menti intentionem ministri non requiri, quapropter huic sententia nullam audiens infligere censuram.

22 Nihilominus dicendum est, D. Thomam manifeste stare pro nostra & communis sententia, & aperte docere, intentionem conficiendi sacramentum, ad illius valorem necessarium in ministro requiri.

Pater hoc primo, quia ratio quam habet hic art. 8. incorporeo & quam §. precedenti expoundit, id aperte declarat.

Secundo, In responsione ad 2. in ipsius verbis pro ratione, ne dubitandi adductis, confitendam esse rationem, quam cum ad necessitatem intentionis, de eo qui ministrat sacramentum, ad eum qui illud recipit: Sed infra quæst. 68. art. 7. ad 2. ait quod si in adulto de fessu intentione sacramenta conferuntur, sicut rebaptizandus; Ergo pariter conlet, quod si in ministro doceat intentio conficiendi sacramentum, demo debet conferri.

Tertio, Idem D. Doctor art. 10. hujus questionis aperte tradit non tam sententiam, sed enim, quod intentio ministerii per se per se datur, non modo resipit ipsius sacramenti, sed cum aliqui nos intendit sacramentum conferre, sed desiderio aliqui agere, Et talis perspicuum solleit certum sacramentum, præcise quando suam intentionem ostendit manifestat. Quibus verbis aperte docet, quod licet sit clarum & magis notum, quod non perfectius sacramentum, cum minister exterius manifestat se non habere intentionem, vel exprimit se desiderio agere, tamen si revera mentaliter interior non intendat sacramentum conferre, sed desiderio agere, etiam non valet sacramentum. Ergo tentat sacramentum esse invalidum, si minister mentaliter intentionem non habet.

Quarto, idem D. Doctor art. 10. hujus questionis aperte tradit non tam sententiam, sed enim, quod intentio ministerii qui facit Ecclesia, & ita non videtur perfici sacramentum: Ergo intentio faciendo quod facit Ecclesia, ad perfectionem & valorem sacramentum requiri. Id etiam aperte docet lib. 4. sententiarum, variis in locis, quæ refert Martineum a Prado hic dubio 7. s. 5. & que brevitate canit praetermitto.

23 Ad testimonia vero in ratione dubitandi adducta, in quibus Valsquez & Bernal maximum vim faciunt, duplex potest adhiberi solutio. Prima est, D. Thomas ibi non loquitur de perfectione sacramenti, quod rem, sed solum quod prudentem existimationem, seu quod humanam & moralam certitudinem, quoties enim per verba ministerii serio proferat, exprimit intentio Ecclesia, sumus moraliter certi, minister intentionem non desiderare, subindeque de veritate sacramenti moralem habemus certitudinem, omnino auferentem auxiliatem. Quod autem haec interpretatione legitima sit, & menti S. Doctoris contra, patet ex eo quod illi solvit argumentum quod probare intendebat, ex eo quod intentio esset requiri, sequi non posse esse non sum accedit, se verum receperit sacramentum, & consequenter non posse habere certitudinem salutis, cum sint quadam sacramenta ad eam obtinendam necessaria. Cui latifacit afflido intentionem Ecclesia, verbis Ministeri expressum, fatis esse ad certitudinem sufficiemtum de valore sacramenti, ea certitudine quae haberit potest, & quantum moralis est, sicut ea quam extra revelationem speciale habere potest homo se esse in gratia Dei.

24 Dices primo: D. Thomas loquitur de perfectione sacramentali, de quin titulo articuli quaeritur. At in titulo articuli loquitur & inquirit de perfectione essentiali sacramenti. Ergo in solutione ad 2. de hac loquitur, & non de perfectione quantum ad humanam certitudinem.

Secundo, In loco ex lib. 4. sententiarum adducto, ex prefixa affirmat non requiri mentalem intentionem ad valorem sacramenti, hac enim exclusa, aliter dari verum baptismum: Ergo explicatio nulla.

Ad primum respondens negando Majorem, nam cum difficultas argumenti procederet de incertitudine salutis, in solutione illius loquitor de perfectione sufficienti ad humanam certitudinem.

Ad secundum dicatur non requiri mentalem intentionem ut exigit sacramentum, quantum ad certitudinem moralem, omnem auxiliarem excludentem, hac enim de eius existentia datur, si oppositum exterior non exprimitur.

Secunda solutio seu interpretatio D. Thomas est, illum locis citatis loqui de intentione mentali expresse & explicata, quan non esse necessariam ad valorem sacramenti affirmat. Pro quo notandum est, de plicere potest dari intentionem, aliam expressum, quia quis expresse, & quasi in actu signato, intendat confidere literamenta; aliam implicitam & magis confessam, quia quis eo ipso quod in actu exercito accedat ut minister Christi & Ecclesia, vult implice & in confuso sacramentum confidere, quod recte a Magistro Soto explicatur hoc exemplo. Si quis v. g. scipit factos Ordines, ut sic sacerdos & minister Ecclesia, & potes confidere celebrare, & alia administrare sacramenta, neque unquam per actum contrarium cogitat alteri ministerare, quam intendant Christus & Ecclesia, habet ita quidem intentionem implicitam & in confuso ministrandi

sacramento, non tam expressum. De prima ergo negat D. Thomas esse necessariam contra Autores prima solutionis, & secundam sufficere affirmat, que semper presumitur in ministro, & de qua semper sumus moraliter certi, nisi aliter exterior exprimatur: si autem alia expressa esset necessaria, semper essemus dubii de valore sacramenti. Id & non amplius intendit D. Thomas loco pro ratione dubitandi adductis.

Dices primo: In utroque testimonio D. Thomas solvit secundum argumentum, quod non procedebat de actuali intentione, de hac enim loquitur in solutione ad 3. & longe alter respondet, nempe sufficere intentionem habitualem, hoc est virtutalem: Ergo incepto a nobis explicatur de intentione actuali. Secundo, ibidem D. Thomas refert opinionem Theologorum requirementem ad valorem sacramenti intentionem mentalem, & ipse oportuit ut probabilis docet: Sed nullus Theologorum requirit intentionem expressum: Ergo D. Thomas non reject solam intentionem mentalem explicitam, sed etiam implicitam.

Ad primum respondens, aliud esse intentionem actualem, aliud explicitam, actuali enim potest esse vel implicita vel formalis, vel solum virtualis. Unde D. Thomas in testimonio adductis affirmit expressum, sive formale, sive virtutale, necessariam non esse: in solutione autem ad 3. requirit ad valorem sacramenti intentionem latentem, sive expressum, sive confusum.

Ad secundum nego Minorem, cuius nulla potest affiri probatio, si enim datur Theologi nullam requiri intentionem, quid mirum quod tempore D. The-

S. III.

Solvitur argumentum ex historia Ecclesiastica de sumptu.

A Nequam difficilliora proponamus argumenta, placet 27

Hic brevitatis illud diluere quod defunxit ex historia Ecclesiastica, qua referit Baptismum datum a puro Athanasio ludente cum aliis pueris, sufficere declaratum validum ab Alexandro Patriarcha Alexandrinus, ut habetur cap. Spiritus sanctus l. quæst. 1. ubi sic dicitur: in Ecclesiastica historia legitur, quod Alexander Episcopus Alexandrinus, cum Pueri Maris baptizantes celebraverint, post expiata Missa prolatio, exprimit intentio Ecclesia, sumus moraliter certi, minister intentionem non desiderare, subindeque de veritate sacramenti moralem habemus certitudinem, omnino auferentem auxiliatem. Quod autem haec interpretatione legitima sit, & menti S. Doctoris contra, patet ex eo quod illi solvit argumentum quod probare intendebat, ex eo quod intentio esset requiri, sequi non posse esse non sum accedit, se verum receperit sacramentum, & consequenter non posse habere certitudinem salutis, cum sint quadam sacramenta ad eam obtinendam necessaria. Cui latifacit afflido intentionem Ecclesia, verbis Ministeri expressum, fatis esse ad certitudinem sufficiemtum de valore sacramenti, ea certitudine quae haberit potest, & quantum moralis est, sicut ea quam extra revelationem speciale habere potest homo se esse in gratia Dei.

28 Dices primo: D. Thomas loquitur de perfectione sacramentali, de quin titulo articuli quaeritur. At in titulo articuli loquitur & inquirit de perfectione essentiali sacramenti. Ergo in solutione ad 2. de hac loquitur, & non de perfectione quantum ad humanam certitudinem.

Secundo, In loco ex lib. 4. sententiarum adducto, ex prefixa affirmat non requiri mentalem intentionem ad valorem sacramenti, hac enim exclusa, aliter dari verum baptismum: Ergo explicatio nulla.

Ad primum respondens negando Majorem, nam cum difficultas argumenti procederet de incertitudine salutis, in solutione illius loquitor de perfectione sufficienti ad humanam certitudinem.

Ad secundum dicatur non requiri mentalem intentionem ut exigit sacramentum, quantum ad certitudinem moralem, omnem auxiliarem excludentem, hac enim de eius existentia datur, si oppositum exterior non exprimitur.

Secunda solutio seu interpretatio D. Thomas est, illum locis citatis loqui de intentione mentali expresse & explicata, quan non esse necessariam ad valorem sacramenti affirmat. Pro quo notandum est, de plicere potest dari intentionem, aliam expressum, quia quis expresse, & quasi in actu signato, intendat confidere literamenta; aliam implicitam & magis confessam, quia quis eo ipso quod in actu exercito accedat ut minister Christi & Ecclesia, vult implice & in confuso sacramentum confidere, quod recte a Magistro Soto explicatur hoc exemplo. Si quis v. g. scipit factos Ordines, ut sic sacerdos & minister Ecclesia, & potes confidere celebrare, & alia administrare sacramenta, neque unquam per actum contrarium cogitat alteri ministerare, quam intendant Christus & Ecclesia, habet ita quidem intentionem implicitam & in confuso ministrandi

& tamen sibi baptismus imprimit characterem, & producit gratiam. Ergo &c.

Respondeo distinguendo Antecedens: Sacramentum potest in suscipiente habere effectum quem minister non intendat formaliter & explicite, bene tamen virtualiter & implicite, ad fidem conversus, baptismum suscepit, & postea mortuus est. Ex hac, inquam, historia confiteor: baptizatum minime & sicut colatum, sufficere validum, praefixa cum Angelus ante absolutionem Genesio apparet, ei promiserit media illa aqua remissionem omnia suorum delictorum, que in libro omnia & singula scripta legebantur.

30 Ut ab his difficultate faciliter expedient Bellarminus, Valquez, & alii ex Recensitoribus, respondent S. Genesio baptismus: sicut nonnulli aliqui ex sodalibus suis ministris, sed a vero sacerdote Christiano, qui profide veram intentionem illi administrat, tale sacramentum habuit. Verum ut ait Cardinalis Delugo, hoc videtur incredibile: Quoniam enim Sacerdos Christianus venire abfugie inagri sacrificio ad cooperandam Iudicio spectaculo, ut corum valor sit independens a fide & bonitate ministri, ita potuit ea instituire, ut ad corum valorem & efficaciam non requirentur in ministro intentione illa formaliter facienda. Sed hic modus in solutionis est convenientior: Ergo dicendum est quod Christus ita de facto illa instituit. Major constat. Minor vero probatur primo, quia Christus sic in istituendo sacramenta, magis ostenderet sicut virtutem, que prava intentione ministri non impedierat. Secundo, manifestius est quod solum Deus qui principiter causat effectum sacramenti juxta voluntatem, & quod homines sunt pura instrumenta illius. Tertio, hic modus institutionis sacramentorum independenter ab intentione ministri quoad suum valorem, valde conductus ad pacandas animos, illa suscipientium, ut et contra oppositas mias, anxiates & dubitationes, circa salutem ingredi fidibus: si enim ad valorem sacramenti requiratur in ministro intentione ipsum formaliter ut sacramentum conficiendi, sicut suscipient sacramentum nunquam poterit esse certus de tali intentione, ut ipso interna, aque adeo occulta, ita nec de valore sacramenti ab eo suscepit, & consequenter neque de sua salute.

Respondeo, concilia Majori, negando Minorem, conveniens enim sibi valorem sacramentorum dependeret ab intentione ministri: Primo propriæ eorum dignitatem, quia requirit ut non fiant ab homine calo, temere, & fortuito, sed nobilior modo, feliciter per actiones vere humanas & cum deliberatione factas. Secundo propriæ dignitatem ministrorum, qui cum sibi causa libera, debuerunt affini a Deo tamquam instrumenta que finali moverent & se libere moverent ad productionem sacramentorum formaliter ut talis. Tertio, qui aliqui non efficiatio ob quam non assumpit illus Deus ad hoc ministerium quæcumque aliam creaturam, etiam irrationalis.

Ad primam autem probationem in contraria dicendum est, virtutem Dei & eius sapientiam magis ostendit in operando fortiter, & disponendo suaviter, movendoque instrumentum animalium, secundum modum suum. Ad secundum similiter dico, dependentiam sacramentorum ab intentione ministri, illam non extrahere a ratione instrumenti animali; nec proinde rationem causa principalis a Deo anter.

Ad tertiam respondens, ad pacandas animos eorum qui sacramenta recipiunt, suscipient certitudinem moralem de intentione ministri, qua cum facile ab eo haberi possit, quia non requirit in eo caritatem, vel fidem, nisi minister exterius offendat se illam non habere, vel ex aliquo signo probabili id possit colligi, non est cur suscipient sacramentum fit quod hoc anxius de sua salute, & validam sacramentum suscepit: maxime cum incertitudo de veritate & effectu ipsius, ex aliis oris possit, de quibus tamen recipiens sacramentum non est anxius quod salutem: quod enim valide conferatur sacramentum possit, pendent non solum ex intentione ministri, sed etiam ex quod sit vero baptizatus & ordinatus, atque potestate jurisdictionis insignitus. Item qui in pueritia fuit baptizatus, postquam ad statum adulsum pervenit, non potest certo scire se esse baptizatum, sed tantum credere potest id affirmabitibus.

Obiectus quartus: Implicat ponere materialis & formam sacramenti, nisi ponatur sacramentum, sicut implicat ponere materialis & formam artefacti, nisi ipsum artefactum ponatur: Ergo cum minister applicat alium materialis & formam, vere ipsum baptizat, & sacramentum conficit, tamen intentionem non habeat ipsum baptizandum & confidens sacramentum.

Respondeo distinguendo Majorem. Implicit ponere materia & formam sacramenti formaliter ut tales, seu quatenus sunt quaedam ceremonia facia a Christo instituta, nisi ponatur sacramentum, concedo Majorem. Implicit ponere materialis & formam sacramenti materialiter & inesse entis, & abstrahendo ab his quod sunt quaedam ceremonia facia a Christo instituta, nego Majorem.

Nam res & verba in esse entis & materialiter non sunt sacramentum, sed ut instituta a Christo, ut sine signo practica gratia sanctificantur: unde ut minister sacramentum conficit, requiritur necessario quod materialis & formam sacramentorum sub hac ratione implicita sint & in confuso,

33 Obiectus primo: Cum Episcopus antequam Ordines conferat, protestetur se nolle ordinare excommunicatum, aut non habent facultatem a suo Praelato, non habent intentionem talem ordinandi: & tamen si ad finitum alios quos Episcopus ordinat, vere ordinatur, ut iura supponunt, quandoquidem deinceps illam suspensum a suo ordine remaneat: Ergo ad valorem sacramenti non requiritur in ministro intentione confidendi sacramentum.

34 Respondeo quod licet haec protestatio Episcopi fiat ad terrorem, & ad significandum quod non vult talem ordinare, potissimum tamen facta sufficiens diligentia, nullus talis appareat, intentionem habet, vel falso habere tenetur, eos, omnes ordinandi quos habet protestantes, five aliqui ex ipsiis sint aut non sint excommunicati, & five habeant vel non habeant facultatem a suo superiore.

35 Obiectus secundus: Sacramentum potest in recipiente habere effectum quem minister non intendit: Ergo & habere rationem sacramenti, licet ipsum ut tale non velia ministrare. Consequitur legitima est, Antecedens vero probatur, Hæretici nostri temporis baptizant absque intentione imprimendi characterem, quandoquidem ipsum non admittunt: immo & abique intentione cauillant gravi-

confuso, ponere intendat: ad quod sufficit quod intendat facere illud quod facit Ecclesia. Ad exemplum vero de artefacto, quod in argumento addiscitur, neganda est pars. Ratio discriminis est, quia artefactum nihil aliud dicit, quam materiam & formam; sacramentum autem ultra ablationem & verba, audit esse signum practicam gratiae: rationem autem signi gratiae in actione exteriori reperi, dependet a dubius, nemp ab intentione ministeri, & a Christi institutione & voluntate, qui noluit materialis & formam sacramenti gratiam significare, deficiente intentione ministeri.

S. V.

Alio differentias & causas conscientia breviter resolvuntur:

- 41 R^estant adhuc resolvendas quadam difficultates de intentione ministeri, quas breviter hic expediemus. Prima est, an deficiente intentione ministeri ad valorem sacramenti requisita. Deus suppedit illis defectum, & conferat sine vero sacramento effectum sacramenti v. g. nisi minister ex malitia intendat baptizare puerum, an Deus ex sua infinita misericordia conferat illi gratiam sine vero Baptismo?

42 Respondeo negative, contra Alessem, D. Bonaventuram, Sylvesterum, Faludanum, & alios. Probarat primo ex D. Thoma iusta quast. 68. art. 1. & 73. art. 3. quodlib. 6. art. 4. ubi distinguens triplex Baptisma, aqua, spiritu, & fanguini, docet quod puer non habet esse intentionem baptismalem, quia sufficit ad perficiendum sacramentum. Quo nihil clariss & expressiss contra nostram resolutionem dici posse videtur.

Dices, Divus Thomas hic art. 8. ad 3. manifeste docet oppotum: sit enim quod licet ille qui aliud cogitat non habeat animalem intentionem, habet tamen intentionem baptismalem, quia sufficit ad perficiendum sacramentum. Quo nihil clariss & expressiss contra nostram resolutionem dici posse videtur.

Baptismus tamen hinc instantie potest adhiberi foliatio. In primis dicit potest cum Cajetano, D. Thomam ibi loquide intentione habituali, non ut distinguatur a virtuali, sed prout differat actuali, tum quia id apter confit exposito textu; tum etiam quia tempore Divi Thomae, omnis intentione non actualis, etiam ea que virtutis dicuntur, variari solebat habituali, ut patet ex D. Bonaventura in 2. sent. dift. 41. art. 1. q. 3. in solutione 6. argumenti, ubi habitualiter relationem ad Deum, sufficiere operi meritorio assertit, & subdit: habitualiter relationem dicit, non quod habeat caritatem per quam sit habili ad reverendum, sed quia in primis illius operatione, vel alterius ad quam illa consequenter habet, intentionem habet ad Deum directam. Ubi Doctor Seraphicus aperte relationem habituali ad Deum pro virtute usurpat, quia propterea dici habitualis potest, quia per modum aliquis habitus perlevat, licet actu precedente supponat.

Secundo respondet Pater Nicolai in scholis ad art. 8. hujus quastionis, & in additionibus ad Raynerium, titulo de Baptismo, cap. 1. §. 8. certum sibi videtur, quod non intentionem baptismalem, sed potius virtutem, ibi scripsit S. Thomas, sed propter abbreviatos characteres, qui ex veteri scribendi usi similiem formam praesuperant, aut maximum affinitatem inter se habent, imprudenter vel per oscitandum, vox illa virtutis, pro habituali mutata sit. Hujusmodi mutations duo indicia manifesta adducit. Primum est, quia exemplaria quedam anni 1540. intentionem virtutis legunt, non vero baptismalem. Secundum, quia S. Doctor non solet habituali cum virtuali confundere, sed unum ab alio accurate distinguit, ut patet in questionibus dispartiatis, discutit art. 11. ad 3. ubi scholast.

43 Aliud referatur in D. Thomam, & aliud virtualiter; habitualiter enim refers in Deum, & qui nihil agit, nec aliiquid actualiter intendit, ut dormiens, sed virtualiter aliiquid referre in Deum: si est agentis proper intentus ordinatus in Deum. Et in 4. sent. dift. 16. q. 2. art. 2. questione, 2. contritione aut posse accipi tripliciter, vel actu, vel habitu, vel modo, scilicet ex virtute alius quem agit. Et in hac ipsa parte q. 87. art. 1. negat habitualiter distinctionem ad peccatorum venialium remissionem sufficere, sed requiri vult fatigere aliquam virtutem.

Tertia pars, que affirmat valorem sacramentum intentionem virtutem sufficere, colligit ex precedentibus: nam vel habitualis non sufficit, & actualis requisita non est, refat ut virtutis sufficiat. Intentionem autem virtualis illa est, quia licet alii transferit, tamen tamen in virtute, ratione primi propositi, quo quis se ad agendum applicavit humano modo. Pata cum sacerdos accedit ad baptismandum, intendit facere circa baptismum quid facit Ecclesia: unde si posset in ipso exercitus alius cogitare eis ad alia respiare, ex virtute prima intentionis perfici sacramentum, ut ait S. Thom. hic art. 8. ad 3. Est etiam aliud vulgare exemplum ejusdem S. Doctoris 3. contra Gentes cap. 138. illius scilicet qui propter Deum iter arripuit, in quo ut ex illius intentione fieri perficiat, necessarium non est quod in qualibet parte itineris de Deo actu cogite.

44 Respondeo quod licet sententia relata a D. Thoma, de parvulis & adulis loquatur, & de utroque effetu Baptismi, gratia scilicet & charactere, illa tamen solum eam approbat, quantum ad effectum gratiae, & solum quantum ad adultos, qui per dilectionem & fidem in cludentem Dei dilectionem, extra sacramentum justificati possunt: quantum autem ad alia referunt quidem sententia, sed non approbat.

45 Secunda difficultas est, quanam intentionem sit necessaria ad valorem sacramenti, actualis, habitualis, aut virtualis? Respondeo breviter, intentionem actualis non esse requirit ad valorem sacramenti, habitualis vero non esse sufficiens, tamen virtualis.

46 Prima pars habetur in Rituali Romano, & docetur a D. Thoma hic art. 8. ad 3. & rationem affigat, quia habere intentionem actualis, non est totaliter possum in hominibus posse, quia praeceps intentionem cum homo vult multum intendere, incipit alio cogitare, secundum illud Psalmi 39. Cor meum dereliquerit me. Addo quod actualis intentione

non est necessaria ad actum humanum & deliberatum, sed sufficit virtualis, ut patet in oratione, ad quam, ut sit meritoria sufficit virtualis intentione, ut docet S. Thom. 2. 2. quæst. 83. art. 13. Quamvis autem haec intentione non necessaria ad valorem sacramenti, studiose tamen curare debet (inquit S. Doctor) sacramenti minister, ut etiam actualis intentionem publicet. Quod (ut recte advertit Cajetanus) non debet intelligi de intentione qua in actu signato minister dicat, Ego intendere conficer sacramentum, sed de intentione in actu exercito, ita ut postquam minister actu intentionis conficiat sacramentum habuit, attendat ad ea quibus conficiatur, minime ad distinctam prolationem formæ, ad reverentem concretationem materie, & ad suram tunc inscribentem presentiam divine gratiae.

Secunda pars que aliter habitualis intentionem ad valorem sacramenti non sufficit, non minus est manifesta quam precedens; nam habitualis intention ea est quia quis aliquid facit ex habitu, absque advertentia & deliberatio, ut cum quis habens habitum misericordie, nihil de elemosyna cogitans, immo forte dormiens, pecuniam non potest ubi elemosyna colliguntur. Sed hoc non sufficit ad valorem sacramenti, cum illius administratio debet esse actio humana & deliberata; Ergo ad valorem sacramenti intentione habitualis non sufficit.

Dices, Divus Thomas hic art. 8. ad 3. manifeste docet oppotum: sit enim quod licet ille qui aliud cogitat non habeat animalem intentionem, habet tamen intentionem baptismalem, quia sufficit ad perficiendum sacramentum. Quo nihil clariss & expressiss contra nostram resolutionem dici posse videtur.

Baptismus tamen hinc instantie potest adhiberi foliatio. In primis dicit potest cum Cajetano, D. Thomam ibi loquide intentione habituali, non ut distinguatur a virtuali, sed prout differat actuali, tum quia id apter confit exposito textu; tum etiam quia tempore Divi Thomae, omnis intentione non actualis, etiam ea que virtutis dicuntur, variari solebat habituali, ut patet ex D. Bonaventura in 2. sent. dift. 41. art. 1. q. 3. in solutione 6. argumenti, ubi habitualiter relationem ad Deum, sufficiere operi meritorio assertit, & subdit: habitualiter relationem dicit, non quod habeat caritatem per quam sit habili ad reverendum, sed quia in primis illius operatione, vel alterius ad quam illa consequenter habet, intentionem habet ad Deum directam. Ubi Doctor Seraphicus aperte relationem habituali ad Deum pro virtute usurpat, quia propterea dici habitualis potest, quia per modum aliquis habitus perlevat, licet actu precedente supponat.

Secundo respondet Pater Nicolai in scholis ad art. 8. hujus quastionis, & in additionibus ad Raynerium, titulo de Baptismo, cap. 1. §. 8. certum sibi videtur, quod non intentionem baptismalem, sed potius virtutem, ibi scripsit S. Thomas, sed propter abbreviatos characteres, qui ex veteri scribendi usi similiem formam praesuperant, aut maximum affinitatem inter se habent, imprudenter vel per oscitandum, vox illa virtutis, pro habituali mutata sit. Hujusmodi mutations duo indicia manifesta adducit. Primum est, quia exemplaria quedam anni 1540. intentionem virtutis legunt, non vero baptismalem. Secundum, quia S. Doctor non solet habituali cum virtuali confundere, sed unum ab alio accurate distinguit, ut patet in questionibus dispartiatis, discutit art. 11. ad 3. ubi scholast.

47 Tertia difficultas est, an sit verum sacramentum ubi error erga personam cui conferre intervenit? v. g. dum patet aliquis se baptizare puerum, & nomen Petri illi imponit, & baptizat puellam, queritur an tunc verum sacramentum conficiat? Videtur enim, quod non, ob defensione intentionis; non enim habuit intentionem baptizandi puellam, sed puerum.

Huic difficultati cum distinctione respondentum est, nam vel minister ita alligavit intentionem suam, ut non intendat conferre Baptismum, nisi tali individuo, puro v. g. & tunc si alias supponatur, non concit sacramentum, ex dictu intentionis. Si autem habeat intentionem conferendi sacramentum praevenit, quicunque ille sit, quamvis per errorem patet esse alium qui non est, revera sacramentum conficit. Idem dicendum, si sacerdos putans se audire confessionem Petri, alius audiat, & absolvat, & in aliis sacramentis similiiter. Si autem quares; quales debet esse intentione ministeri? Respondeo debere esse talem, quod absolute dirigatur ad presentem materiam. Sine limitatione aut implicita conditione non facienda sacramentum, si persona non sit illa quam putas: quam intentionem semper adeste in ministro præsumendum est.

51 Contra hanc tamen doctrinam huius potest haec infinita. In matrimonio error perfome reddit sacramentum nullum: si enim quis contrahat cum Bertha, putans esse Tolliam, verum matrimonium non contrahit: Ergo idem in aliis sacramentis dicendum.

Respondeo, concilio Antecedente, negando consequentiam & paritatem. Ratio discriminis est, quia matrimonium est quidam contractus consilens in traditione corporum in particulari & in individuo, unde error in persona est subtilitatis, & equalitatis auctor, subinde contractum nullum efficit. Nec sufficit quod detur alia uxori aquae bona, quia haec aqua non possit certo ab hominibus cognosci, maxime cum bonitas conjugis debeat esse respectiva in ordine ad alterum, merito conjugis alligata suam voluntatem & intentionem ad talem determinatam personam, quod in aliis sacramentis non contingit.

Sed dubitor potest, an ebrios, vel dormiens, possit con-

ferre, nihil tunc ad valorem sacramenti desife videatur.

Potestque augeri difficultas, nam si quis ante somnum vel ebrietatem baptismum desideret, & postea dormiens aut ebrios baptizetur, recipit sacramentum: Ergo pariter si minister ante ebrietatem vel somnum, sacramentum vel conficer, revera illud conficit, si in ipsa ebrietate vel somno, supra debitam materiam verba proficer. Unde Can. baptisimus de consecrat. dift. 4. haec verba ex Augustino referuntur: Non simus adulterii, non ebrios, non nomadicam, quia columbam astendo, per quam mihi dico, hic est qui baptizat.

Nihilominus dicendum est, verba a sacerdote ebrio vel dormiente prolate supra debitam materiam verba proficer, nihil sufficit virtualis attentione, ut docet S. Thom. 2. 2. quæst. 83. art. 13. Quamvis autem haec intentione non necessaria ad valorem sacramenti, studioso tamen curare debet (inquit S. Doctor) sacramenti minister, ut etiam actualis intentionem publicet.

51 Tertio post Christum natum seculo, in Asia & Africa 53

coepit error oboriri, afferens non esse vera sacramenta ab hereticis & schismaticis collata. Primus illius auctor in Africa fuit Agrippinus. D. Cypriani prædeceps, ut referunt D. Augustinus lib. 2. de baptismo cap. 2. & Vincentius Lyrinensis in Commentorio cap. 9. his verbis: Venialis memoria Agrippinus, Carrthaginensis Episcopus, primus omnium mortalium contra universas Ecclesias regulam, contra dominum Canorum, contra morem & institutum Majorum, rebaptizandis esse censuratur, eos scilicet qui ab hereticis baptizati essent. Eum postea fecutus est D. Cypriani, cum multis Africa Episcopis, licet non propterea ab Ecclesia le separaverit, immo presumendum sit (ait Augustinus cap. 8. libri citati) virum adeo sonum, ante mortem sententiam mutauit. Cuius correctionem (inquit c. 5.) si littera sacra, merita clamans: si in epistolis non inventur, corona martyris sufficiat.

Donatista etiam olim sacerdentes, sacramenta a ministro 59

existente in peccato mortaliter collata, esse invalida, quos posserunt sicut Luciferiani & Albigenesi. VVicelitus

autem ex tantum sacramenta valida esse censuit, quia a ministris prædictis confiterentur. Alii denum a multis ministris confici quidem sacramenta putarent, sed non per ea gratiam conficerent. Ut omnes illi errores confundentur, & veritas Catholica firmius stabilitur.

Dico breviter, peccatores & infideles valide sacramenta 60

conficerent, si adhibeant omnia ad illorum valorem re-

quisita.

Conclusio est certa de fide, utpote definita in variis Con-

cilis, nempe in Concilio Nicano generali, ut testitur

Augustinus lib. 2. de baptismo cap. 3. 4. 5. & 6. in Carthaginensi primo Can. 1. in Constantiensi contra Joannem

v. g. baptisimus quem ante defederavit, recipere, non tam

men illud tunc conficeret vel administrare. Ad verba autem

Augustini supra relata, respondeo illum nihil aliud his de-

clarare voluisse, quam sanctitatem ministeris nonesse necel-

lariam ad validitatem sacramenti, cum ad eam sufficiat

fancias Christi, qui interius baptizat, cum Ministeris

materiam & formam Baptismi exterius exhibent. Cum ve-

ro dicit se non simile obrium, Glossa in can. D. dicit 1.

verbo obrium: addit: Ita rameo quod sonas quid

facias, quia invenis baptizantis existim.

Favet etiam perpetua Ecclesie Traditione, quia nunquam

confuevit eos rebaptizare qui a ministeris peccatoribus,

hereticis, schismatics, & degradatis baptizati sunt. Unde

S. Augustinus lib. de baptismo cap. 9. inquit: Consuetudinis

rebus rebus orbis terrarum, & hoc sola opponebatur inducere voluntem novissem.

Non defuit etiam ad eamdem veritatem suadendam

congruentia & probabiles rationes quas adducit S. Thom

as 4. contra Gentes cap. 77. & Ferrariensis eius Comen-

tator ibidem exponit. Prima est: Minister Ecclesie

in Ordinis suscepione accipit potestiam ad sacramen-

ta ministeriali

fratris, & degradandi, subinde vera

sacramentum conficit. Idem dicendum, si sacerdos putans

se audire confessionem Petri, alius audiat, & absolvat,

& in aliis sacramentis similiiter. Si autem quares; quales

debent esse intentione ministeri? Respondeo debere esse talem,

quod absolute dirigatur ad presentem materiam. Sine li-

mitatione aut implicita conditione non facienda sacra-

mentum, si persona non sit illa quam putas: quam inten-

sionem semper adeste in ministro præsumendum est.

57 Contra hanc tamen doctrinam huius potest haec infinita.

In matrimonio error perfome reddit sacramentum nullum:

si enim quis contrahat cum Bertha, putans es

Tolliam, verum matrimonium non contrahit: Ergo

idem in aliis sacramentis dicendum.

Respondeo, concilio Antecedente, negando conse-

quentiam & paritatem. Ratio discriminis est, quia matrimo-

nium est quidam contractus consilens in traditione corpo-

rum in particulari & in individuo, unde error in persona

est subtilitatis, & equalitatis auctor, subinde con-

tractum nullum efficit. Nec sufficit quod detur alia uxori

aqua bona, quia haec aqua non possit certo ab ho-

minibus cognosci, maxime cum bonitas conjugis debeat

esse respectiva in ordine ad alterum, merito conjugis alli-

ganza suam voluntatem & intentionem ad talem deter-

minatam personam, quod in aliis sacramentis non contingit.

Sed dubitor potest, an ebrios, vel dormiens, possit con-

ferre, nihil sufficit virtualis attentione, ut docet S. Thom

as 4. contra Gentes cap. 138. illius scilicet qui propter

errorum in ipsius confitetur, vel dormientem, ne

ebrios, vel dormiens, possit conficer. Respondeo, ut patet

in aliis sacramentis dicendum.

Respondeo, concilio Antecedente, negando conse-

quentiam & paritatem. Ratio discriminis est, quia matrimo-

nium est quidam contractus consilens in

traditione corporum in particulari & in individuo, unde

error in persona est subtilitatis, & equalitatis auctor,

subinde contractum nullum efficit. Nec sufficit quod detur alia uxori

aqua bona, quia haec aqua non possit certo ab ho-

minibus cognosci, maxime cum bonitas conjugis debeat

esse respectiva in ordine ad alterum, merito conjugis alli-

ganza suam voluntatem & intentionem ad talem deter-

minatam personam, quod in aliis sacramentis non contingit.

Sed dubitor potest, an ebrios, vel dormiens, possit con-

ferre, nihil sufficit virtualis attentione, ut docet S. Thom

as 4. contra Gentes cap. 138. illius scilicet qui propter

errorum in ipsius confitetur, vel dormientem, ne

ebrios, vel dormiens, possit conficer. Respondeo, ut patet

in aliis sacramentis dicendum.

Respondeo, concilio Antecedente, negando conse-

quentiam & paritatem. Ratio discriminis est, quia matrimo-

nium est quidam contractus consilens in

traditione corporum in particulari & in individuo, unde

error in persona est subtilitatis, & equalitatis auctor,

subinde contractum nullum efficit. Nec sufficit quod detur alia uxori

aqua bona, quia haec aqua non possit certo ab ho-

minibus cognosci, maxime cum bonitas conjugis debeat

esse respectiva in ordine ad alterum, merito conjugis alli-

ganza suam voluntatem & intentionem ad talem deter-

minatam personam, quod in aliis sacramentis non contingit.

Sed dubitor potest, an ebrios, vel dormiens, possit con-

ferre, nihil sufficit virtualis attentione, ut docet S. Thom

Disputatio Sexta,

reat, sed sufficit quod sacramentum & illius effectus in causa principis contineatur. Unde August. lib. 5. de baptismo cap. 29. sic ait: *Quoniam sive Iudeus, sive paenus baptizatus, Christus peccatum laceras, adiutor, & deles.*

65 Confiratur primo exemplo Divi Thome: Ut medicus conferat sanitatem, non est necessarium illius corpus, quod est instrumentum animae habensis artem medicinam, esse sanum: Ergo ut Deus per ministrum qui est eius instrumentum, gratiam conferat, & sacramenta conficiat, necessarium non est, quod minister gratiam habeat aut fidem.

66 Confiratur secundo alio exemplo 8. Augustini lib. 3. contra Crescenzi cap. 8. Ut semen fructificet, nihil certi quod latuit aut fordidit manibus feminorum, sed fatis est si bonum sit, & ex se fructiferum, & terra ad fructificantum idonea: hoc enim posito, & solis influxu non deficiente, terra dabit fructum suum. Ergo quicquid sit de sanctitate & munditia ministri, si ad ipsa eterna requisita, verum conficiunt sacramentum, gratiam conferens.

67 Alio exemplo utrum idem Augustinus. Tractatu 5. in Joanne ubi sic ait: *Quid est fatus malus minister, si bonus est Dominus? Non consummatur minister Christi, quia per illum parus fructus transi. Et venit ad festum terram.* Et paulo post subdit, *Lapis ex aqua fructum ferre non posse, si per lapidos canales transi ad aquas aqua, in canali lapido nihil generari, sed tamen virtus fructus plurimum offere: fructuatis enim virtus sacramenti, ut pars lux, ab illuminanda extipitur, sed per impudicos resupinatur, non conqueritur.* Aliud exemplum adducit Nazianzenus Orat. 40. in sanctuam Hippom. comparat enim bonum vel malum ministerum filio suo vero vel seruo, quod cumdum habet effectum, sive aureum sive ferreum.

68 Confiratur tertio: Potest arripi ut ad opera sua secundum instrumento vivo & sibi conjuncto, puto manu, sed etiam inanimato & separato, nempe mallo: Ergo minister potest Deus homine carente vita gratis, nec sibi per caritatem aut fidem conjuncto, ut tamquam instrumento ad sacramenta, & eorum effectus.

69 Tertia ratio: Ut quis efficiatur utar gratia gratis sibi data, non requiri quod habeat gratiam gratum facientem, vel hanc, ut constat de Cypri, qui licet pellitus, & scripturis de Christo, ejusque miraculis credere solet, veritatem tamen de ipso prophetavit: Sed potest conficiendi & ministrandi sacramenta, ad gratias gratias datas reducuntur, quia per se ordinari ad bonum alterius, non voto ad bonum ejus in quo est, nisi per actionem: Ergo illius usus gratiam gratum facientem vel secundum necessarium in minister non requirit. Quare sicut cetera fax (comparatio est Nicolai Papae ad confutat. Bulgarorum) sibi quidem determinatum, sive vero gratissimum lucis communis præstat accessa: sive malus minister pollutis manus sacramenta porrigit, eo sibi opere nomen est, quod aliis magno est emolumento.

70 Quarta ratio: Quod sequitur ex inconvenienti quod sequitur ex adversa sententia: si enim ad valorem sacramenti requirentur fides & fides ministrorum, vix illa est fidelibus securitas de sua salute; sicut enim semper essent incerti de honestate ministri, ita & de valore sacramenti ab eo collati.

71 Si dicas, non minus esse fideles incertos de intentione ministerii, quam de ejus factitate. Respondeo hoc esse falsum: cum enim longe facilius sit minister habere intentionem conficiendi sacramentum, quam sanctificare, potest non solum ipse minister, sed etiam recipiens sacramentum ab eo, magis esse certus de intentione ejus, quam de ipsius sanctitate: sequitur contingit, ut qui videntur boni, mali sint, cum tamen ministerum non habere necessarium intentionem, raro contingat, quia illi defectus non proveniunt sicut defectus sanctitatis, ex difficultate illorum habendi, sed ex pura malitia.

§. II.

Selvuntur objections.

72 Obiectio primo: Leo Papa Epis. 77. negat baptizatos ab hereticis sanctificationem recipere, & Ambrosius libro de his qui initiantur cap. 4. ait quod *Baptismus perfidior non faciat, sed polluit.* Similiter Athanasius Sermonem tertio contra Arrianos, baptisatum ab illis collatum appellat *vanum & invalidum.* Demum S. Thomas in supplemento q. 38. art. 2. docet hereticum non posse absolvere a peccatis: Ergo heretici non possunt vera sacramenta conficer, vel ministrare.

73 Respondeo hoc & alia similia Patrum testimonio intellegendo esse de sacramento in ordine ad effectum principalem, felicitate gratiam, ita ut velint solum negare sacramentum ab hereticis collatum, esse validum ad conferendam gratiam, cum enim Ecclesia prohibeat ne suscipiant sacramenta ab hereticis, consequenter qui aliquod sacramentum ab ipsi recipit, hoc ipso ponit obitem effectum sacramenti, & ideo baptisimus ab heretico collatus, non est

validus ad conferendam gratiam. In eodem sensu docet S. Thomas in supplemento, hereticum a peccatis absolvere non posse, quia scilicet, cum accipiens absolutionem ab hereticis, fictus ad sacramentum accedit, gratiam non recipit; & insuper quia ratione fictionis, deficit illi dolor de peccatis, qui est materia positivitas; & tandem quia ad absolvendum a peccatis, ultra potentiam characteris, requiritur jurisdictione, que heretico deficit.

74 Obiectio secunda: *Aliud Ecclesiastici 34. Ab immando quid mandabatur?* Sed peccator est immundus: Ergo alios mandare non potest, conferendo illis gratiam per sacramenta.

75 Respondeo: Immundus, ut a causa principali, neminem mundari, bene tamen ut ab instrumentis, quia ne producat gratiam non debet illas formaliter habere, sed sufficit illam continet virtualiter, seu quod per virtutem causae principali illam prolixum producere, quare ad sanctitate & munditiae ministeri, si ad ipsa formaliter, neque ut instrumentum Christi & Chirist.

76 Obiectio tertio: *Carillus influit in flos fideles gratiam per ministros tamquam per membra sui & Ecclesie.* Sed infidelis membrum Ecclesie & Chirist non est: Ergo medium ministeri infideli gratiam non influit, nec sacramenta confert.

77 Confiratur: *Sacramenta habent efficaciam ex passione Christi;* Sed infidelis non continuatur cum passione Ecclesie, per fidem propriam, neque per fidem Ecclesie, cum sit ab Ecclesie separatus: Ergo non potest conficer sacramenta, neque ut instrumentum Christi gratiam conferre.

78 Confiratur secundo: *Soli Ecclesie sunt data sacramenta, & consequenter solum in illa resipertur:* Sed inter hereticos vera non est Ecclesia: Ergo neque vera sacramenta: non ergo ab ipsis valide conficiantur.

79 Confiratur tertio: *In nulla communione, ab illa missis potest officia communione tradere seu distribuere:* Sed per sacramenta imperita characterem, depurator recipiens ad aliquod officium intra Ecclesiam: Ergo haec facilius sacramenta ab hereticis, ut ipse ad Ecclesie expulso, conferti non possunt.

80 Ad objectionem respondetur cum D. Thema hic art. 5. ad 2. Chrifum Dominum operari per bonos ministros, tamquam per membra viventia & sibi conjuncta, permanentia autem tamquam per membra affixa & separata: potest enim vivens operari per instrumentum carentia vita, & a se separatum, quantum ad corporis unionem, dummodo sit sibi conjugatum per quadam motionem: aliter enim operatur artifex per manum, & aliter per fecurum, per manum enim operatur tamquam per instrumentum sibi unitum & vivens, per fecurum autem tamquam per instrumentum carentia vita, & separata, quamvis ipse per motionem conjugatur. Sic igitur Christus operatur in sacramenta per bonos, tamquam per membra viventia, per malos vero, tamquam per instrumentum carentia vita, & separata.

81 Ad primam confirmationem respondetur ex D. Thome 81 in supplemento cap. 28. art. 2. negando Minorum, quod secundum patrem: infideles enim continuantur cum passione Christi, per fidem Ecclesie; quia quamvis in fide Ecclesie non sint, sunt tamen in ea, quantum ad formam quam in sacramentis servant, quia est forma Ecclesie; sicut etiam in fide Ecclesie, quantum ad intentionem faciendo quod facit Ecclesia; ex quo ibi intulit Cajetanus, hereticum non conferte sacramenta, ut praecipuum ab Ecclesia, sed ut aliquo modo ipi subiectum & continuatum.

82 Ad secundam dicendum, sicut Ecclesie esti data sacramenta, sed sacramentis Ecclesie & Christi, etiam extra Ecclesiam existentes ari. Extratio est, quia instituta sunt a Christo ad conferendam gratiam, tamquam illius instrumenta, & extra Ecclesiam existentes retinent characterem; qui est potestis ad illa conficienda, atque adeo si apponatur materia & forma a Christo Domino praescribita, cum debita intentione, conficiuntur vera sacramenta & efficacia ad conferendam gratiam, si non obest indisponitio recipiens.

83 Ad ultimum dicatur, quod si per exclusionem a communite amittatur potestis tradendi, seu distribuendi officia communione, vera est major, sicut autem, si cum exclusione a communione retineatur talis potestis: hoc autem est specialis in expulsione ab Ecclesia, quod per illam potestis supra dicta non asseritur, hac enim eligibilis, quis constituit in charactere, qui nunquam amittere. Tenet tamen partis, quantum ad hoc quod exceptum ab Ecclesia non possunt licite illis potestis uti, ac proinde heretici illicet quidem, sed non invalide, sacramenta ministrant.

84 Obiectio quarto: *Auctio sacramentorum Sacerdotis existit in peccato mortalium, v. g. consecratio Eucharistie, est grave peccatum, & ingens sacrilegium: Ergo non potest esse a Deo ut speciali motore: Sed si per eam valide conficeretur sacramentum, necessarium est quod a Deo ut*

sp.

De Ministro Sacramentorum.

speciali motore procederet, cum omne instrumentum, attingendum effectum causis principali, ab ea speciali motori debet. Ergo a malo ministro non potest confici sacramentum.

85 Respondet primo: concessio Antecedente, negando Consequentiam: cum enim divina motio sit praecisa, ita attingit ea qua pertinent ad lineam entis & boni transcendentalis in actu ad quem moveret, ut tamen ad ejus deformitatem & malitiam mortalem nequamque ex extendat, ut fuse ostendamus, & variis exemplis declaravimus in Tractatu de voluntate Dei, disp. 8. art. 6.

86 Respondet secundo: actionem qui minister in peccato mortali existens sacramentum conficit, posse dupliciter sumi, nimirum vel quatenus procedit a ministro ut tali, sive ut instrumento a Deo sumptu, vel in quantum procedit a ministro, non ut tali, sed ut canula principalis morali. Secundo ita modo sumpta, est mala & sacrilegia de formalis, ac proinde non est a Deo ut speciali motore: bene tamen primo modo considerata, utsi bona secundum illam rationem.

ARTICULUS IV.

Vtrum ministro sacramenta in peccato mortali ministraret, semper peccantes mortaliter?

§. I.

Quibusdam premisis difficultas resoluitur.

87 Pro resolutione hujus difficultatis sciendum est minister sacramentorum esse duplicum, scilicet ministrum ex officio, sive follementum, & ministerum necessarium. Primus dicitur ille qui conficit sacramenta, speciali consecratione ad ea confidencia deputatus, qualis est faceret celebrans Missam, absolvens a peccatis, & cum utsi speciali consecratione, & deputatione sacramenta ministrat.

88 Secundus dicitur ille qui celebret missam, absolvens a peccatis, & cum utsi follementum, & ministerum necessarium, etiam in re respectu parvulorum ad salutem, & non postum in quocunque causa adhiberi minister ex officio ut cum omni follementum tale sacramentum conficeratur, voluit Christus ut in illis casibus, in quibus non possit adhiberi follementum illa a ministro conficeratur, posset Baptismus a quolibet Clerico, sive laico, sive fidei, live infidei, sine follemento conficeri. Dixi propter sacramentum Baptismi, quia cum alia sacramenta non sunt ita ad salutem necessaria (quatenus vel eorum causa non est simpliciter necessaria, vel si non necessaria, potest habeti alia via, scilicet per contritionem, ut patet de effectu penitentia) nuncquam postulat validi confici, nisi a ministro ex officio specialiter ad ministerium divinum conficeratur, excipe tamen matrimonium, quod quia est contractus civilis, non exigit ministerum conficeratur, sed ipse contrahentes sunt ministri ipsius. His positis.

89 Dico primo: minister follementum sacramenta conficiens vel administrans in peccato mortali, peccat mortaliter. Ita communiter Theologus cum Divo Thoma hic art. 9. ad 3. exceptis quibusdam Recenteribus oppositum ut probabile defendantibus, quos resert Martinez a Prado hic dub. 4. §. 2.

90 Hoc conclusio in primis probari possit multis Pontificiis iuri determinationibus, sed datus sufficit.

Prima habetur titulo de temporibus ordinandorum, capite Quattuor, ubi decimtorum Clericos inique viventes esse admonescentur, & sub intermissione divini iudicis obtulendos, ne in sacrificio Ordinibus ministrerentur. Altera fuit in capitulo Nono, cap. 1. quod Gregorius dicit: *Nesciit uenire de te misericordia, qui fecerit uenire curas;* & adducit illud Itala 50. Montanum qui fecerit uenire Domini.

91 Fauent etiam SS. Patres: Dionysius enim cap. 2. Ecclesie hierarchie, atque malis non est fas tangere symbola, id est sacramentalia figura. At Augustinus lib. 2. contra Epistolam, Parmentiani cap. 10. dicit quod omnia sacramenta, cum obsecro ipsius tangere, proficiunt tamen per eum dignae sumuntur. Eos autem dicit indignae sacramenta trahere, qui facti, hec qui mali sunt, & in peccato, ut constat ex isto capite. Videri etiam potest Hieronymus super illud Sophoniam 3. *Sacerdotes poluerunt sanctum;* relatus cap. Sacerdotum 1. quod: *cuicunq[ue] lumen optime explicat* d. Thomas cap. 82. art. 5. id est.

92 Potest etiam haberi conclusio ratione D. Thome, quae ex duobus fuit, scilicet ex conditione ministri ex officio, qui debet in sanctitate conformari Deo & Christo, quorum est minister, juxta illud Leviticus 19. *Sancti eritis, quoniam ego sanctus sum;* & ex sanctitate sacramentorum, sicut enim actiones quidam sanctificatione conficerat, unde Chrysostomus hom. 60.

Theod. Genui, Tom. V.

ad populum Antiochenum: *Quo non operis igitur esse priorem tali frumentum sacrificio?* Quo felari radio non splendore manum, carnem hanc avidentem? Os quod ignis spiritali repletus, lingua quo remendo nimis sanguineretur?

93 Confiratur: Cum sacramenta sint sancta sanctitate intrinseca & perfecta, vafa vero sacra, sanctitate solum extrinseca & imperfecta, non minorem requirant sanctitatem intrinsecam in ministro ex officio, quam vafa extra extrinsecam: Sed tantum ex natura rei sanctitatem extrinsecam requirant vafa sacra in ministro qui ei ex officio uitetur, ut si illa sciens & volens manibus valde obsecens tractet, peccet eo ipso mortaliter contra reverentiam eorum confectionis & ministerio debitum: Ergo similiter tanta requirunt sanctitas & munditiae intrinsecas in ministro ex officio sacramentorum, ut si ea cum immunditia peccati mortalis, quia sit magna, qualis haud dubie est immunditia peccati mortalis, administraret, peccet eo ipso graviter.

94 Confiratur amplius: Recipere sacramentum in statu peccati mortali, est peccatum mortale sacrilegi: Ergo & a fortiori ipsum in eodem statu conficeri: conficiens enim sacramentum alicuius modo, ut habeat ad ipsam gratiam, nimirum cauendo, quoniam recipiens, ac proinde major requirunt in illo ornatus, & major sanctitas.

95 Dico secundo: Ministrum necessitatis, & non conficeratur, ministrans in peccato mortali, non peccat mortaliter: Ita D. Thomas hic art. 6. ad 3. probaturque ejus ratione.

Ministrus non ex officio sacramentum, sed ut minister necessitatis, quoniam secundum officio sacramentum speciali benedictione conficerat attingat, hoc tamen non facit exhibendo se ministrum Chiristi & Ecclesie: unde propterea non adhibetur ritus & follementum ab Ecclesie prescriptam, sed solum subvenient necessitatis patientis: Ergo non obligatur ad se conformandum sanctitati Chiristi & Ecclesie, sicut non peccat ministrans sacramentum in peccato mortali.

96 Confiratur & magis illustratur hac ratio: Ideo minister conficerat peccatum ministrando sacramentum in peccato mortali, quia ipsis ex officio incumbit ministrare sacramenta, & per consecrationem accipit potestatem & specialiem gratiam ad ea ministranda: Sed nihil horum reperitur in ministro non conficerendo: Ergo non peccat ministrans sacramentum.

97 Ex quo infert S. Doctor loco citato, sacerdotem minister Baptismi sine follemento, in casu necessitatis, non peccare mortaliter, etiam si existat in mortalium; nam licet sit confessor, & illi sit collata specialis gratia ad ministrandum, se tamen tunc non exhibet minister, sed subvenit necessitatis patienti, atque adeo conficerat se habet tunc materialiter & per accidentem.

98 Solventur objections.

99 Obiectio primo contra primam conclusionem: Bonitas 96 ministrum solum exigitur & debetur secundum quamdam decentiam ad sacramentum, ut ait D. Thomas hic art. 9. ad 3. Sed aliquid deficeret actum, debetur solum secundum decentiam, non est peccatum, sicut mortaliter; & actum non est malficeria, vel caritatis valde renifiis, & sanctitatis uigilie elicitus, non est peccatum, & tamen secundum decentiam debere illi maior intensio: Ergo ministrare sacramentum sine bonitate, & in peccato mortaliter, non est est peccatum mortale.

100 Respondeo cum Cajetano, hic art. 6. §. Ad hoc, actio. 97 non sacramentum potest duplex considerari: primo secundum rationem operis operari, sive ut precise est consecratio sacramenti: secundo in ratione operis operari, hoc est ut procedit a ministro specialiter dico, conficerato, & deputato ad sacramentorum ministerium. Liceret autem status gratiae non requiratur in ministro ad esse simpliciter actions sacramentalis, praeceps primo modo sumpta, sed tantum ut decenter fiat, bene tamen ad esse simpliciter ipsius conficeratur in ratione operis, ad eo ut non solum congruum, sed etiam pecuniarium sit, quod ut talis procedat a ministro ex officio, exstante in gratia, quia, ut supra dicebamus, minister ut secundum restat rationem ministrer, debet domino suo conformari, subindeque sanctus esse, sicut Christus, cuius est minister, sanctus est.

101 Dices, cum gratia sacramentalis ex quo tota sacramentorum sanctitas defumitur, non in ministrante, sed in suscipiente recipiatur, non minor requiratur dispositio in isto, quam in illo: Sed recipiens sacramentum penitentie v. g. cum sola attritione, atque adeo in statu peccati mortali, si ipsum committit, adhuc existens, non peccat mortaliter, immo neque venialiter: Ergo nec ex officio ministrans tale sacramentum.

102 Respondeo negando paritatem Majoris, disparitas est, quia ministrans sacramentum habet rationem agentis, respecta gratia, suscipiens vero rationem patientis: nobis 99 ilius

Ius autem est agere quam pati, & consequenter majorum dispositionem requirit.

100 Objecies secundo: Si ratio fundamentalis prima conclusionis valeret, sequeretur Confirmationem, publice & coram tyranno confitentem fidem in peccato mortali, mortaliter peccare; quia per Confirmationem datur ipsi potestas & specialis gratia ad sic profidem fidem. Sequeretur in super conjuges reddendo aut petendo debitum in peccato mortali, peccare mortaliter, quia abutur gratia sacramentalis, quia illis per sacramentum Matrimonii datur ad rectam usum illius: Sed hec absurdum fuit, & a veritate penitus aliena: Ergo nostra conclusio fallo nitorum privipeo.

101 Respondeo negando utramque sequelam; nam ut recte advertit Cajetanus hic art. 6. *Sic circa uirgines, ut peccator mortali minister exercens potestatem sibi per consecrationem datam, seu eliciens actum ad quem bene exercendum illi ei data specialis gratia, requiritur talis actionem esse factivum sacramenti, vel sacramentalem, quorum neutrum reperitur in Confirmatione, publice & coram tyranno profidente fidem, aut in conjugibus reddentibus aut potestibus debitum conjugale; nulla enim ex illis actionibus est factiva sacramenti, vel sacramentalis. Utrumque ergo requiritur ad hoc ut minister peccat mortaliter in exercito sui ministerii, sufficit quod actio quam elicit, sit factiva sacramenti, vel sacramentalis, id est ad confidendum sacramentum proxime ordinata, vel distributiva, aut applicativa sacramenti jam facti, ut supra dicimus.*

Inferes quinto, ministrare Eucharistiam in peccato mortali, eis peccatum mortali. Licit enim haec actio non sit confessiva sacramenti, est tamen distributiva illius, Ex quo

102 Inter primo, quod contrahens matrimonium in peccato mortali, licet peccat mortaliter, quia sine debita dispositione recipit sacramentum, non tamen quia illud ministratur; ad tale enim sacramentum ministrandum, speciale confessionem non habet. Neque obsecit, quod non sit alius propinquior minister illius sacramenti, ac proinde videatur minister ex officio: nam ad ministrandum ex officio hoc non sufficit, sed requiritur insuper quod ad hoc ex iis alius confessionis deputatus sit.

103 Inferes secundo, sacerdotem celebrantem in peccato mortali, duplex peccatum committere, alterum quia conficit sacramentum, & alterum quia illud recipit. Immo probabile est, illum tertium peccatum committere, in quantum sibi Eucharistiam in peccato mortali ministrat, in enim infra dicimus, probabilis est, quod ministrare Eucharistiam jam coniectam in peccato mortali, peccatum mortale est. Sed quidquid sit de hoc, certum est apud omnes, duo illa vel tria peccata sufficientia in confessione explicari, si sacerdos dicat hec celebraffe in peccato mortali. Potest tamen aliquando contingere, quod sacerdos peccat confidendo sacramentum Eucharistie: non tamen illud recipiendo, & sibi ministrando: si nimis confidens in peccato mortali, peracto sacrificio, ante sumptionem habet contritionem, tunc enim recipiendo, & sibi ministrando Eucharistiam, non peccat, unde si hoc contingat, debet ex confessione explicari.

104 Inferes tertio, ministrantem sacramentum penitentie, etiam moribundo, in peccato mortali, peccare mortaliter, tamen periculum aegritudinis ita urgeat, ut tempus ad contritionem ipsi sufficiat.

Prima pars hujus corollarii certa est, & ab omnibus admittitur: penitentia enim conferri non potest, nisi a ministro confidens, qui semper tenet confidens Deo cuius est minister, & sanctissimi sacramenti, ut supra dictabamus. Addo, sacramentum penitentie rite necessitatis non est, quod per contritionem illius defectus superlieri non possit, quia ratione non institutus Christus Dominus quod in mortis articulo laicus posset absolvere, sicut ipi concessit potestem baptizandi: Ergo sicut ad valorem sacramenti certa est, in omni eventu requiri potestas per confessionem collata, ita ad illius conformati administrationem, semper exigunt status gratiae in ministro. Unde S. Thomas hic art. 6. ad 3. postquam exculpat a peccato baptizantem in mortali in extrema necessitate, sibi, *sicut autem est in aliis sacramentis*, quae non sunt tanta necessitas sicut Baptismus.

Secunda vero probatur contra Valtipus, qui ab hac generali regula exceptio casum in quo aegritudinis periculum ita urgeat hominem, ut tempus ad contritionem ipsi non sufficiat; tunc enim exultinam sacerdotem in mortali existente, posse absque peccato sacramentum penitentie ipsi ministrare: quia (inquit) quoniam dignior sit virtus religionis erga Deum, quam misericordia erga proximum, Deo tamen plus placet, ut proximo, in cuius utilitate infinitum est penitentie sacramentum, succurrans, quam ut dispositionem alias debet servemus.

105 Verum hoc ratio frivola est, & facile convelli potest; Sacerdos enim in caso positivo potest utrumque praesupponere & misericordiz, ministrando sacramentum egredi, & religionis, ministrando illud in gratia, potest etiam

actiones

actiones sacramentales, nec pertinent de jure divino, sed solam ex jure Ecclesiastico, ad potestatem Ordinis in summo gradu, scilicet Episcopali, unde eas exercere in peccato mortaliter non est peccatum mortale. Idem dicendum de predicatione Evangelica: Predicatio enim verbi Dei, non est actio specialis consecratione sanctificata, neque ex natura rei iure divino annexa altiori Orienti facio, cum etiam non Clericis committi possit, unde ille qui in peccato mortaliter predicit, non peccat mortaliter, maxime si ipsi ex officio non incumbat, & cum timore & reverentia id faciat, & peccatum ejus non sit publicum, ob quod vitu periret ejus ministerium, & predicatione contempnatur.

113 Objecies tertio contra secundam conclusionem, in qua diximus, ministrare necessitatis & non consecratum, ministrante in peccato mortaliter, non peccare mortaliter. In administratione sacramentorum minister etiam necessitate, et minister Christi ad hoc institutus, upote cum omnia quia sunt de necessitate sacramenti, ex quibus unum est minister, oporteat esse a Christo instituta: Sed minister Christi in administratione sacramentorum, teneat sub mortaliter conformari in sanctitate Christi, tamquam principali ministerio, ut supra dicebamus: Ergo minister etiam necessitatis, debet esse in statu gratiae cum sacramenta ministrare, subindeque si illa ministret in peccato mortaliter, peccabit mortaliter.

114 Confirmatur: Quod minister necessitatis non teneatur sub mortaliter esse in statu gratiae, quando aliquod sacramentum ministrat, vel provenit ex necessitate suscipiens sacramentum, vel ex defectu solemnitatis Ecclesie, vel quia minister ille non est specialiter ad hoc ministeratus, sicut minister solemnitatis, sive ex officio: Non ex primo capite, necessitas enim suscipiens sacramentum non impedit quoniam sancta sancta tristitia debet. Neque ex secundo, quis solemniter Ecclesiastica est accidentalis, obligatio autem sancte administrandi sacramentum, per se & intrinsecus ostendit ex substantiali ritu, & sanctitate ipsius sacramenti. Non denique ex tertio capitulo, nam obligatio sacramentum ministrandi in statu gratiae, non ostium ex consecratione ministerii, sed ex sanctitate sacramenti, & Christi, debitaque ipsi reverentia, ad quam tenet minister, tam confectus, quam non confectus: Ergo &.

115 Ad objectionem respondeo distinguendo Antecedens. In administratione sacramenti minister etiam necessitatis, et minister Christi per se institutus, nego: institutus ex accidenti solum, ob urgentem necessitatem, concedo Antecedens, & nego Consequentiam: Soli enim minister Christi per se instituto, incumbit specialis obligatio se conformandi in sanctitate suo principali agenti, cuius vicem gerit, non vero minister necessitatis, upote cui non tantum onus debet imponi, quantum illi ad quem per se pertinet administratio sacramenti.

116 Ad confirmationem respondeo, neque precise propter necessitatem suscipiens sacramentum, neque ob defectum solemnitatis Ecclesiastica, ministerum necessitatis existens obligatio existendi in statu gratiae, quando conficit sacramentum, sed ob defectum deputationis per se ad hoc minus. Ad probationem in contrarium, dico quod sicut obligatio ministrandi sacramentum in statu gratiae ostendit ex sanctitate sacramenti, & principalis ministeri, reverentiaque ipsi debita, non tamen ostium respectu cuiuscumque ministeri, sed illius damaxat qui per se ad hoc ministerum deputatus est; quoniam enim uterque tenetur exhibere reverentiam sacramenti, & ejus Auctori, non tam exigitur tanta reverentia a ministro necessitatis, quam ab alio, sed sufficit quod sine contemptu, etiam deputato, exhibeat reverentiam sacramenti, & exteriori reverenti, sacramentum ministrat.

117 Ad complementum hujus disputationis, quares primo, an licetum sit petere & accipere sacramenta a malo ministro?

Respondeo affirmative, si ille sit tolerans ab Ecclesia & paratus ad ministrandum, tunc enim patens & accipiens ab illo sacramentum, non cooperante peccato ipsius, sicut ne illi qui mutuum accipit ab usurario jam parato maturo dare ad usuram: Si vero minister non sit ab Ecclesia tolerans: puta quia est degredatus, excommunicatus, vel suspensus, non licet ab eo sacramenta recipere vel petere, quia hoc efficit communicare cum peccato illius. Unde S. Thomas hic art. 6. ad 2. illo (inquit) qui ad sacramentum accedit, sufficit sacramenta a missione Ecclesie, non in quantum est talis persona, sed in quantum est missio Ecclesie, & illo quodlibet sub Ecclesia tolerans in ministerio, illo qui ab eo suscipit sacramentum, non communica peccato ejus, sed communicat Ecclesie, que cum quam ministrum exhibet. Si vero ab Ecclesia non toleramus (per se cum degredatus, & excommunicatus, vel suspensus) peccat qui ab eo accipit sacramentum, qui communica peccato ejus.

Oferendum tamen, in causa extreme necessitatis licetum esse petere & recipere sacramenta a quocunque ministerio, etiam non tolerato, quantumvis infidei, ha-

retico, vel apostata: quia Ecclesia non abstulit ministeris facultatem ministrandi in casu extreme necessitatis sacramenta necessaria ad salutem, ut sunt Baptismus, & Penitentia.

Queres secundo, quam dispositionem teneatur habere 118

malum minister in predictis casibus sacramenta ministrando.

Respondeo juxta quosdam Auctores sufficere attributum, juxta alios requiri sacramentalem confessionem; alios vero docere, attritionem non sufficere, neque necessariam esse confessionem; sed solam contritionem saltem extimant. Unde juxta horum Auctorum sententiam, ut malus minister non peccet, sacramenta in predictis casibus ministrando, debet facere quod in se est ad veram contritionem habendam, quamvis aliquando in re non sit contritus, sed in sua locula probabili extimatione. Et haec sententia est verior, aut saltem probabilius alius. Ratio est contra primam opinionem, quia sola attrito non tollit malitiam peccati mortaliter, etiam in extimatione peccantis, nec consequenter indignitatem ministeri, bene tamen contrito. Contra secundam vero, quia nullum extat praesumptum de premittenda confessione sacramentali administratione sacramentorum in predictis casibus: neque enim habetur in sacra Scriptura, neque in iure, neque extra traditione, aut consuetudine colliguntur, neque ortus naturaliter ex natura administrationis sacramentorum. Hinc tamen excipi neque sacramentum Eucharistie, ad ejus enim administrationem, si habeatur copia confessoris, necessario debet praemitti confessio sacramentalis, ut dicimus in Tractatu de Eucharistia.

D I S P U T A T I O V I L

De numero & ordine Sacramentorum.

Ad quod. 65. D. Thomas.

A D complementum hujus Tractatus, duo solum hic nobis relant explicanda, nimisnam quot sint nova legis sacramenta, & quem ordinem servent inter se, tam quod naturam, quam quod perfectionem & necessitatem. Unde fit

A R T I C U L U S I .

Quos sine novo legis sacramenta?

C Irca numerum sacramentorum novae legis variis sunt Hereticorum errores, alii enim unum tantum admissunt, alii duo, alii tria, ut refert Bellarminus lib. 20. de Sacram. cap. 23. ubi eorum inconstitutum in numerandas sacramenta deridet ac refellit. Sed his brevitas causa praetermis

Dico, septem esse novae legis sacramenta, nec plura, nec pauciora.

Conclusio vel certa de fide; sic enim definitur a Florentino in Decreto Eugenii, & a Tridentino fessi 7. can. his verbis: *Si quis dixerit sacramenta novae legis non sufficiant a Iesu Christo nostro iustificare, aut esse plena, aut pacientia, quam sepius, Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Penitentiam, Extremam-Uncionem, Ordinem, & Matrimonium, aut etiam aliquod eorum non esse vere ac proprium sacramentum, anachema sit.* Tertidem numerarunt quotquot Theologi extiterunt, excepto Durando, qui negat Matrimonium esse sacramentum: quare mentionem habetici, qui numerum illam recens excitatorem, & a Concilio Florentino obrutum Armenis esse dicunt.

Negue Theologi hunc numerum sacramentorum velut a se inventum tradiderunt, sed tamquam in Scripturis contentum, & ex Patrum traditione acceptum. Quoniam enim in Scriptura non dicatur in actu signato esse septem sacramenta, afferunt tamen in actu exercito; quatenus in ea habetur, res significatas nomine Baptismi, Confirmationis, Eucharistie, Penitentie, Extremae-Uncionis, Ordinis, & Matrimonii, aut etiam aliquod eorum non esse vere ac proprium sacramentum, anachema sit.

Totidem numerarunt quotquot Theologi extiterunt, excepto Durando, qui negat Matrimonium esse sacramentum: quare mentionem habetici, qui numerum illam recens excitatorem, & a Concilio Florentino obrutum Armenis esse dicunt.

Respondeo affirmative, si ille sit tolerans ab Ecclesia & paratus ad ministrandum, tunc enim patens & accipiens ab illo sacramentum, non cooperante peccato ipsius, sicut ne illi qui mutuum accipit ab usurario jam parato maturo dare ad usuram: Si vero minister non sit ab Ecclesia tolerans: puta quia est degredatus, excommunicatus, vel suspensus, non licet ab eo sacramenta recipere vel petere, quia hoc efficit communicare cum peccato illius. Unde S. Thomas hic art. 6. ad 2. illo (inquit) qui ad sacramentum accedit, sufficit sacramenta a missione Ecclesie, non in quantum est talis persona, sed in quantum est missio Ecclesie, & illo quodlibet sub Ecclesia tolerans in ministerio, illo qui ab eo suscipit sacramentum, non communica peccato ejus, sed communicat Ecclesie, que cum quam ministrum exhibet. Si vero ab Ecclesia non toleramus (per se cum degredatus, & excommunicatus, vel suspensus) peccat qui ab eo accipit sacramentum, qui communica peccato ejus.

Oferendum tamen, in causa extreme necessitatis licetum esse petere & recipere sacramenta a quocunque ministerio, etiam non tolerato, quantumvis infidei, ha-

E 2 Matth. 26.